

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૬૬૧ ઓફ ૨૦૦૮

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન. ભટ્ટ

=====

અહેવાલ આપવા માટે મંજૂરી	હા.	ના.
	હા.	

રાજેન્દ્રકુમાર હરગોવિંદાસ પટેલ

વિરૂદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી વૈભવ એ વ્યાસ (૨૮૯૬)

ડૉ. પૂજા આશર, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧,૨ માટે એજીપી-રાજ્ય

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૩ માટે શ્રી મિતુલ કે. શેલત (૨૪૧૯) માટે સુશ્રી દિશા

નાણાવટી

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન. ભટ્ટ

તારીખ: ૧૩/૦૮/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

તાત્કાલિક પરત કરી શકાય તેવો રુલ. સંબંધિત પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વકીલો સંબંધિત પ્રતિવાદીઓ વતી રુલની નોટિસની બજવણીને માફ કરે છે. પક્ષકારોની સંમતિ સાથે, આ બાબતને વિસ્તૃત રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે અને તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧. હાલની અરજી નીચેની રાહત મેળવવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે:

“૭. અરજદાર આદરપૂર્વક પ્રાર્થના કરે છે કે, અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત તથ્યો અને સંજોગોના આધારે અને જેની સુનાવણી સમયે વિનંતી કરી શકાય છે, માનનીય અદાલત પ્રતિવાદી અધિકારીઓને આદેશ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે વિનંતિ છે –

(અ) જાહેર કરો અને ધારો કે સરકારી સહાયિત ખાનગી કોલેજોમાં અંશકાલિક શિક્ષકો પ્રમાણસર ધોરણે પગાર ધોરણ માટે હકદાર છે, અને

(બી) પ્રતિવાદી અધિકારીઓને અરજદારને પ્રમાણસર પગાર ધોરણના આધારે વેતનની ચુકવણી કરવા માટે નિર્દેશ આપવા વિનંતિ છે; અને

(સી) આ અરજીનો ખર્ચ ચુકવવા માટે આદેશ કર, અને

(ડી) આ અરજીનો સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી માનનીય અદાલત સરકારને તેના તારીખના ૧૦.૧૦.૨૦૦૭ ના નિર્ણય પર પુનર્વિચાર કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે, અને

ઈ) અન્ય કોઈ રાહત આપવી અથવા અન્ય કોઈ આદેશ પસાર કરવો કે જેને માનનીય અદાલત કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં ન્યાયી અને યોગ્ય ગણી શકે."

૨. અરજદાર વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી વૈભવ વ્યાસ, પ્રતિવાદી નંબર ૩ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિતુલ શેલત વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી દિશા નાણાવટી અને પ્રતિવાદી-રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ. જી. પી. ડૉ. પૂજા અશરને સાંભળ્યા.

૩. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી વૈભવ વ્યાસે રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન અરજીમાં સામેલ મુદ્દાઓ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨ સાથે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨ અને સંબંધિત બાબતોમાં દિવાની અરજી નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૫ માં પ્રસ્તુત આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે પસાર કરેલા તારીખ ૦૮.૦૯.૨૦૧૫ ના ચુકાદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

૪. ડૉ. પૂજા અશર, પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન એજીપી-રાજ્યએ રજૂઆત કરી છે કે ઉપરોક્ત ચુકાદા તારીખ ૦૮.૦૯.૨૦૧૫ સામે, લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ૨૦૧૬ ની

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૩૯૬ હોવાથી રાજ્ય દ્વારા પસંદ કરવામાં આવી છે, જે આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ બાકી છે.

૫. મેં સંબંધિત પક્ષો દ્વારા બારમાં કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધી છે. વર્તમાન અરજીમાં સામેલ મુદ્દાઓ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨ સાથે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨માં દિવાની અરજી નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૫ માં પ્રસ્તુત ૨૦૧૫ની આ અદાલતની સંકલન ખંડપીઠે દિવાની અરજી નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૫ માં પસાર કરેલા ચુકાદા દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અરજીમાં કરવામાં આવેલી અરજીઓ, જેમાં સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨માં દિવાની અરજી નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૫ સાથે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨ અને સંબંધિત બાબતોમાં દિવાની અરજી નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૫ સાથે લગભગ સમાન હકીકતો છે, તેના પર વિચારણા કરવા માટે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨ અને સંબંધિત બાબતોના સંબંધિત ફક્કરાઓનું પુનઃઉત્પાદન કરવું જરૂરી છે. ૦૮.૦૯.૨૦૧૫ તારીખનો ચુકાદો, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૧. આ રિટ-અરજી દ્વારા, અરજદારોએ નીચેની રાહત માટે પ્રાર્થના કરી છે: –

“(એ) ૧૭.૦૧.૨૦૧૨ તારીખના વિવાદિત ઠરાવને રદ કરવો અને બાજુ પર મૂકવો.

(એએ) પ્રતિવાદીઓ અને પ્રતિવાદી નં.૧, ૨ અને ૩ ખાસ કરીને અંશકાલિક કોલેજના શિક્ષકોને હાલમાં સંપૂર્ણ સમયના કોલેજના શિક્ષકોને ચૂકવવામાં આવતા ધોરણની મૂળભૂત રકમની અડધી/પ્રમાણસર રકમ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય સ્વીકાર્ય લાભો ચૂકવવા.”

૧૦(એએ) જે તારીખથી છઠ્ઠા પગાર પંચની ભલામણો ભારત સરકારના માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય, ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ, તારીખ ૧ ના નિર્ણયના આધારે પૂર્ણ સમય કોલેજના શિક્ષકોને લાગુ કરવામાં આવી હતી અને છઠ્ઠા પગાર પંચની ભલામણોને અમલમાં મૂકવા અને સરકારી કોલેજોના પૂર્ણ સમય કોલેજના શિક્ષકો, યુનિવર્સિટીના શિક્ષકો અને સંલગ્ન કોલેજોના શિક્ષકો માટે પગાર ધોરણમાં સુધારો કરવા માટે ગુજરાત રાજ્યના પરિણામી ઠરાવ તારીખ ૧ થી લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.

(બી) પ્રતિવાદીઓ અને પ્રતિવાદી રાજ્ય ગુજરાત, ખાસ કરીને ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગને નિર્દેશ આપવો કે તેઓ છઠ્ઠા પગાર પંચના સંદર્ભમાં પૂર્ણ-સમયના કોલેજના વ્યાખ્યાનોના પગાર ધોરણ અને પગાર માળખાની સરખામણીમાં સંલગ્ન કોલેજો અને પ્રતિવાદી ગુજરાત યુનિવર્સિટી અને અન્ય યુનિવર્સિટીઓ સાથે સંલગ્ન માન્યતા પ્રાપ્ત સંસ્થાઓમાં ભણાવતા અરજદારો સહિત અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને પગાર ધોરણ અને નિશ્ચિત પગાર માળખામાં પ્રમાણસર સુધારો કરવા પર વિચાર કરે;

૧૦(બી) છઠ્ઠા પગાર પંચની ભલામણોને અમલમાં મૂકવા અને સરકારી કોલેજોના પૂર્ણ-સમયના કોલેજ શિક્ષકો માટેના પગાર ધોરણમાં સુધારો કરવા માટે છઠ્ઠા પગાર પંચની ભલામણો ભારત સરકારના માનવ સંસાધન વિકાસ મંત્રાલય, ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ, તારીખ ૩૧.૧૨.૨૦૦૮ ના નિર્ણયના આધારે પૂર્ણ-સમય કોલેજના શિક્ષકોને લાગુ કરવામાં આવી હતી.યુનિવર્સિટીના શિક્ષકો અને સંલગ્ન કોલેજોના શિક્ષકો.

(સી) વર્તમાન અરજીની પેન્ડિંગ્સ અને/અથવા અંતિમ નિકાલ દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓને ૨૦૧૧ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૭૯૦૯ માં માનનીય અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૯.૦૬.૨૦૧૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ અનુસાર પ્રતિવાદીઓ દ્વારા લેવામાં આવેલા વાસ્તવિક નિર્ણયને લેખિતમાં નોંધવા અને ત્યારબાદ અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો દ્વારા કરવામાં આવેલી લેખિત અને મૌખિક રજૂઆતો રજૂ કરવા માટે નિર્દેશ આપો.

(ડી) વર્તમાન અરજીની પેન્ડિંગ્સ અને/અથવા અંતિમ નિકાલ દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓ અને પ્રતિવાદી રાજ્ય ગુજરાત, ખાસ કરીને ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગને નિર્દેશ આપો કે તેઓ છઠ્ઠા પગાર પંચના સંદર્ભમાં પૂર્ણ-સમયના કોલેજના વ્યાખ્યાનોના પગાર ધોરણ અને પગાર માળખાની સરખામણીમાં સંલગ્ન કોલેજો અને પ્રતિવાદી ગુજરાત યુનિવર્સિટી અને અન્ય યુનિવર્સિટીઓ સાથે સંલગ્ન માન્યતા પ્રાપ્ત સંસ્થાઓમાં ગુણાંકના આધારે ભણાવતા અરજદારો સહિત અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને પગાર ધોરણ અને નિશ્ચિત પગાર માળખામાં ગુણાંક સંશોધન આપવા પર વિચાર કરે.

(ઈ) આ અરજીનો ખર્ચ ચુકવવા માટે;

(એફ) ન્યાયના હિતમાં આ માનનીય અદાલતને યોગ્ય અને યોગ્ય લાગે તેવા અન્ય અને વધુ આદેશ/ઓ પસાર કરવા.".

૨. અરજદાર નંબર ૧ એ ગુજરાત રાજ્યમાં અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોની સંસ્થા છે.એસોસિએશનના સભ્યો ગુજરાત રાજ્યમાં સંબંધિત યુનિવર્સિટીઓ સાથે જોડાયેલી કોલેજો/સંસ્થાઓમાં શિક્ષણ આપી રહ્યા છે.કુલ મળીને લગભગ ૩૦૦ અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો છે.આ સંગઠન લાંબા સમયથી ગુજરાત રાજ્યમાં અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોની ફરિયાદો અને સમસ્યાઓનું ધ્યાન રાખી રહ્યું છે.

૩. અરજદાર નંબર ૨ પ્રતિવાદી ગુજરાત યુનિવર્સિટી સાથે સંલગ્ન કોલેજમાં ભણાવતા સૌથી વરિષ્ઠ અંશકાલિક પ્રોફેસર હોવાનો દાવો કરે છે.તેઓ ૩૦ વર્ષથી વધુ સમયથી શિક્ષણ આપી રહ્યા છે.હાલમાં તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી છે કોમર્સ કોલેજ, અમદાવાદ અને આર્ટ્સ કોલેજ, અમદાવાદ ખાતે પણ.

૪. અરજદાર નંબર ૩ એક પાર્ટ ટાઈમ કોલેજ શિક્ષક પણ છે, જે છેલ્લા ૧૪ વર્ષથી વધુ સમયથી આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ, બાલાસિંહ, ખેડામાં સેવા આપી રહ્યા છે.

૫. વર્તમાન રિટ-પિટિશનમાં મુખ્ય પડકાર એ ગુજરાત રાજ્યના ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા ૧૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ઠરાવને છે, જેમાં અંશકાલિક કોલેજના વ્યાખ્યાનો માટેના ભથ્થા સાથે પગાર ધોરણ અને નિશ્ચિત પગાર માળખામાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. અંશકાલિક કોલેજના શિક્ષકો પગાર ધોરણના ઉપરોક્ત સુધારા અને નિર્ધારણથી મુખ્યત્વે નીચેના કારણોસર અસંતુષ્ટ છે: -

(અ) પુનરાવર્તન ખૂબ જ નજીવી બાબત છે.

(બી) યુ. જી. સી. ની ભલામણની વિરૂદ્ધમાં, આંશિક સમયના વ્યાખ્યાનોના પગાર ધોરણમાં સુધારા દ્વારા આપવામાં આવેલ વધારો પ્રતિવાદી રાજ્ય ગુજરાત દ્વારા છઠ્ઠા પગાર પંચની ભલામણના અમલીકરણ પર પૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનો માટે રજૂ કરવામાં આવેલા સુધારાની સરખામણીમાં પ્રમાણસર નથી.

યુ. જી. સી. એ આગ્રહ રાખ્યો છે કે દેશમાં અંશકાલિક અને પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનોને સંબંધિત પગાર ધોરણ અને અંશકાલિક અને પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનો વચ્ચેના નિશ્ચિત પગારમાં જે પણ તફાવત હોય તે સાથે પ્રમાણના આધારે પગાર ધોરણમાં સુધારો કરવો જોઈએ.

(સી) ભલે અંશકાલિક અને પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનો એક અલગ વર્ગની રચના કરી શકે, તેમ છતાં વિવાદિત ઠરાવ દ્વારા રજૂ કરાયેલ પુનરાવર્તન અન્યાયી છે કારણ કે પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણમાં પુનરાવર્તન માટે માનવામાં આવતા પરિબળો જ અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને સમાન બળ સાથે લાગુ પડે છે અને તેથી, પુનરાવર્તન એક આંખ આડા કાન સિવાય બીજું કંઈ નથી.

(ડી) એક તરફ ગુજરાત રાજ્યએ યુ. જી. સી. ની ભલામણોને નજીવી હોવા છતાં વધારો આપીને સ્વીકારી છે, અને બીજી તરફ સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનોની સરખામણીમાં પ્રો રેટા ધોરણે પગાર ધોરણમાં સુધારો ન કરીને, ગુજરાત રાજ્યએ સંપૂર્ણ ભેદભાવનો આશરો લીધો છે.

(ઈ) યુ. જી. સી. એ ગુજરાત યુનિવર્સિટીના કુલસચિવને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦માં તેની સાથે સંલગ્ન કોલેજોના મહેમાન તેમજ અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પગાર-સ્કેલ અને નિશ્ચિત પગાર માળખામાં સુધારો કરવા માટે નિર્દેશો પણ જારી કર્યા છે. યુ. જી. સી. એ આવી અસમાનતાને મંજૂરી આપી નથી અને તે પુનરાવર્તનના હેતુ માટે અંશકાલિક અને પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનો વચ્ચે તફાવત કરતી નથી.

૬. આ મુકદ્દમાનો અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણમાં સુધારાના સંદર્ભમાં ઇતિહાસ છે. અંશકાલિક કોલેજના વ્યાખ્યાનોએ સૌપ્રથમ ૨૦૦૩ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન દાખલ કરીને આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હતો, જેમાં આ અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે ૨૯મી જુલાઈ, ૨૦૦૩ના આદેશ દ્વારા ગુજરાત રાજ્યને અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણ અને નિશ્ચિત પગાર માળખામાં સુધારા પર વિચાર કરવા માટે નિર્દેશો જારી કર્યા હતા.

૭. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે ગુજરાત રાજ્યએ ૧૭ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૪ ના રોજ ઠરાવ દ્વારા પુનરાવર્તન કર્યું હતું. વર્ષ ૨૦૦૬માં, ત્રણ રિટ-અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી (૧)

૨૦૦૬ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૨૧૪૩૮ (૨)
૨૦૦૬ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૨૧૪૩૯ (૩)
૨૦૦૬ની સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૨૧૬૩૭.આ
અદાલતે ૧૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૬ના રોજ આપેલા આદેશ દ્વારા તે રિટ
અરજીઓનો નિકાલ કર્યો હતો, જેમાં ગુજરાત રાજ્યને અંશકાલિક
વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણમાં સુધારાને ધ્યાનમાં લેવાનો નિર્દેશ
આપવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે છેલ્લો સુધારો ખરેખર અમલમાં
મૂકવામાં આવ્યો ત્યારથી ત્રણ વર્ષથી વધુ સમય વીતી ગયો હતો.

૮. એવું લાગે છે કે ગુજરાત રાજ્યએ ૧૦ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૭ના રોજ
ઠરાવ દ્વારા નિશ્ચિત પગાર માળખામાં સુધારો કર્યો હતો. એવું લાગે છે કે
આ અદાલતના હસ્તક્ષેપને કારણે રાજ્યએ દર ત્રણ વર્ષે પગાર
ધોરણમાં સુધારો કર્યો હતો.

૯. ૨૦૦૭ પછી, કોઈ સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો અને રાજ્ય
સરકારે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોના કિસ્સામાં છઠ્ઠા પગાર પંચની
ભલામણોનો અમલ કરવાના પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો ન હતો.

૧૦. એવું લાગે છે કે વર્ષ ૨૦૦૭માં પગારમાં સુધારો કરવામાં આવ્યા પછી ચાર વર્ષથી વધુ સમય વીતી ગયો હતો અને રાજ્ય સરકારે પૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનો માટે છઠ્ઠા પગાર પંચની ભલામણનો અમલ કરીને અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણમાં સુધારો ન કરવાનો નિર્ણય લીધો હોવાથી ૨૭ મે, ૨૦૧૧ના આદેશ દ્વારા આ અદાલત દ્વારા વધુ એક રિટ-અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને આ સંબંધમાં રાજ્ય સરકાર સમક્ષ રજૂઆત કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.

૧૧. એવું લાગે છે કે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રજૂઆત અનુસાર ગુજરાત સરકારના ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગના અગ્ર સચિવ દ્વારા તેમને વ્યક્તિગત રીતે સાંભળવામાં આવ્યા હતા.

૧૨. આ રજૂઆતને ધ્યાનમાં લીધા પછી રાજ્ય સરકારે ૧૬મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ ગુજરાત રાજ્યમાં અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે નિશ્ચિત પગારના પગાર ધોરણમાં સુધારો કરતો વિવાદિત આદેશ ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

૧૩. તે અરજદારોનો કેસ છે કે પુનરાવર્તન એકદમ નજીવી છે અને તેમને સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનો સાથે ભેદભાવ કરવામાં આવ્યો છે.એવા કિસ્સાઓ છે કે પગાર ધોરણમાં પુનરાવર્તન દ્વારા પ્રો રેટા વધારો અને નિશ્ચિત પગાર તેમને નકારી કાઢવામાં આવ્યા છે.તેઓ પુનરાવર્તન અને પ્રો રેટા વૃદ્ધિની દ્રષ્ટિએ પગાર ધોરણમાં સમાનતા માંગે છે.

૧૪. અરજદારોએ સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનોની તરફેણમાં મંજૂર કરાયેલા સુધારેલા પગાર ધોરણની અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો સાથે સરખામણી કરતા પ્રો રેટા ગણતરીઓ દર્શાવતો ચાર્ટ રેકૉર્ડ પર મૂક્યો છે.અરજદારે ૧૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૨ના વિવાદિત ઠરાવ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા સુધારેલા પગાર ધોરણ અને નિશ્ચિત પગાર માળખા સામે સંપૂર્ણ સમયના પ્રોફેસરોના પગાર ધોરણ અને પગાર માળખા વચ્ચેની અસમાનતાને પ્રકાશિત કરતો એક બીજો ચાર્ટ પણ રેકૉર્ડ પર મૂક્યો છે.

૧૫. રાજ્ય સરકારની આવી કાર્યવાહીથી અસંતુષ્ટ થઈને તેઓ આ રિટ અરજી સાથે આવ્યા છે.

અરજદારો વતી રજૂઆત

૧૬. અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ. જે. યાગ્નિકે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત ઠરાવ અત્યંત ભેદભાવપૂર્ણ છે અને ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪,૧૬,૧૮,૨૧,૨૩,૩૮ (એ), ૩૮ (સી), ૩૮ (ડી), ૪૧ અને ૪૨નું ઉલ્લંઘન કરે છે.

૧૭. શ્રી યાગ્નિકે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (યુ. જી. સી.) ના પગાર ધોરણમાં સુધારો, યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં શિક્ષકોની નિમણૂક માટે લઘુત્તમ લાયકાત અને ધોરણોની જાળવણી માટેના અન્ય પગલાં, ૧૯૯૮ અંગેના જાહેરનામા તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું. શ્રી યાગ્નિકે અંશકાલિક શિક્ષકોના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત જાહેરનામાની કલમ (૧૨) તરફ મારું ધ્યાન દોર્યું હતું. કલમ (૧૨) નીચે પ્રમાણે વાંચે છે: –

“ ૧૨.૦.૦ પાર્ટ-ટાઇમ શિક્ષકો

અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટેની લઘુત્તમ લાયકાત નિયમિત શિક્ષકોની સમાન હોવી જોઈએ અને નિયમિત રીતે રચાયેલી પસંદગી સમિતિ દ્વારા તેની પસંદગી થવી જોઈએ.

અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક અપવાદરૂપ સંજોગોમાં જ થવી જોઈએ જ્યારે તે ભણાવવા માટેના વિષયો અથવા કામના ભારણની દ્રષ્ટિએ સંસ્થાની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ હોય.જો માત્ર ટૂંકા ગાળા માટે અથવા કાયમી અર્ધ-સમય/પ્રમાણસર સમયના કર્મચારીઓ તરીકે સ્કેલના અડધા/પ્રમાણસર પગાર સામે (અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભોનો સમાવેશ થવો જોઈએ) તેમની નિમણૂક કરાર પર થઈ શકે છે.આવા કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકો લેક્ચરરથી સિનિયર સ્કેલ લેક્ચરર, સિલેક્શન ગ્રેડ લેક્ચરર/રીડર અને પ્રોફેસર સુધીની કારકિર્દી પ્રગતિની યોજના માટે પણ હકદાર રહેશે.જો કે, તેઓ ધોરણની મૂળભૂત રકમની અડધી/પ્રમાણસર રકમ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભો મેળવવા માટે હકદાર રહેશે."

૧૮. શ્રી યાફ્રિકે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા ૫ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦ના રોજ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત ખાતેના કુલસચિવને સંબોધવામાં આવેલા એક પત્ર તરફ પણ મારું ધ્યાન

દોરુ ઢતું, જેમાં મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક/માનદ વેતનની યોજનામાં સુધારેલી માર્ગદર્શિકા અંગે જણાવવામાં આવ્યું હતું.પત્ર આ પ્રમાણે છે: –

યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન બહાદુર શાહ ઝફર માર્ક નવી દિલ્હી,

૧૧૦૦૦૨

નંબર એફ.૧૦-૧/૨૦૦૯ (પીએસ) ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦

“રજિસ્ટ્રારે,

દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત-૩૯૫૦૦૭

પેટા.:મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક/માનદ વેતનની યોજના માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા.

સર/મેડમ,

મને એ કહેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે યુજીસીએ અતિથિ/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક/સન્માનની યોજના માટે

સુધારેલી માર્ગદર્શિકા અંગે છટ્તા પગાર સમીક્ષા સમિતિની ભલામણનો સ્વીકાર કર્યો છે.

યુ. જી. સી. એ નિર્ણય લીધો છે કે સહાયક પ્રોફેસરના પદ માટે લઘુત્તમ લાયકાત ધરાવતા મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને વ્યાખ્યાન દીઠ દર મહિને મહત્તમ રૂ. ૧,૦૦૦/- થી મહત્તમ રૂ. ૧,૦૦૦/- ચૂકવવા પડશે. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા નીચે મુજબ છે: -

૧. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માત્ર મંજૂર થયેલા પદ સામે જ થઈ શકે છે.

૨. અતિથિ/અંશકાલિક શિક્ષકો માટેની લાયકાત યુ. જી. સી. ના નિયમનમાં યુનિવર્સિટીઓ/કોલેજોના નિયમિત શિક્ષકો માટે સૂચવવામાં આવેલી લાયકાત જેવી જ હોવી જોઈએ.

૩. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટેની પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત નિયુક્ત શિક્ષકો જેવી જ હોવી જોઈએ.

૪. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને મતદાનના અધિકારો અથવા અભ્યાસ મંડળના સભ્યો બનવાના હેતુથી ફેકલ્ટીના નિયમિત શિક્ષકોની જેમ ગણવામાં નહીં આવે.

૫. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટે નિવૃત્ત શિક્ષકોને પણ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.

૬. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને ભથ્થાં, પેન્શન, ગ્રેયુઇટી વગેરેનો લાભ આપવામાં નહીં આવે.

આ માર્ગદર્શિકા તારીખ ૧.૧.૨૦૧૦ ની અસરથી અમલમાં આવશે.

પત્રની સામગ્રી તમામ સંલગ્ન કોલેજો/સંસ્થાઓના ધ્યાન પર લાવી શકાય છે.

તમારી વફાદારી

(બી. કે સિંહ)

નાયબ સચિવ "

૧૯. શ્રી યાત્રિકે રજૂઆત કરી હતી કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશો ફરજિયાત છે અને સરકાર ભલામણોનો અમલ કરવા માટે બંધાયેલી છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્ય સરકાર ત્રણ વર્ષના અંતરાલમાં કોલેજોના અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણ અને નિશ્ચિત પગાર માળખામાં સુધારો કરી રહી છે.છેલ્લું પુનરાવર્તન વર્ષ ૨૦૦૭માં થયું હતું.શ્રી યાત્રિકના જણાવ્યા અનુસાર ત્રણ વર્ષના અંતરાલ પછી અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પગાર ધોરણ/નિશ્ચિત પગાર માળખામાં સુધારો ન કરવા માટે રાજ્ય સરકાર પાસે કોઈ યોગ્ય કારણ નથી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ કાર્યવાહીને રાજ્ય દ્વારા અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોના શોષણ તરીકે ગણી શકાય અને તેથી તે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૩નું ઉલ્લંઘન છે.

૨૦. શ્રી યાત્રિકે રજૂઆત કરી હતી કે ૧૧મી નવેમ્બર, ૨૦૦૮ના રોજ ઠરાવ દ્વારા ગુજરાત રાજ્યએ છઠ્ઠા કેન્દ્રીય પગાર પંચની ભલામણો લાગુ કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો અને સરકારી કોલેજો, યુનિવર્સિટીઓના શિક્ષકો અને યુનિવર્સિટીઓ સાથે જોડાયેલા શિક્ષકો માટે ૧લી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬થી પાછલી અસરથી પગાર ધોરણમાં સુધારો કર્યો હતો.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આવા સંજોગોમાં પાર્ટ

ટાઈમ કોલેજના શિક્ષકો પણ ૧લી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬થી અને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ૧૯૯૮ની અધિસૂચના અનુસાર પ્રો રેટા ધોરણે પગાર ધોરણમાં સુધારો મેળવવા માટે હકદાર છે.

૨૧. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ગુજરાત રાજ્યએ સંબંધિત યુનિવર્સિટીઓ સાથે સંલગ્ન સરકારી કોલેજો, યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં ભણાવતા પૂર્ણ સમયના શિક્ષકોના કિસ્સામાં યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ભલામણોને સ્વેચ્છાએ સ્વીકારી છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, ગુજરાત રાજ્ય ૧લી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬થી પ્રો રેટા ધોરણે પાર્ટ-ટાઈમ શિક્ષકો માટે પગાર ધોરણમાં સુધારો કેમ ન કરી શક્યું તે અંગે કોઈ તર્ક નથી.

૨૨. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારોનો કેસ વિચારણા લાયક છે અને વિનંતી મુજબ રાહત આપવામાં આવી શકે છે.

રાજ્ય વતી રજૂઆત

૨૩. રાજ્યના પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન એ. જી. પી. શ્રી રોહન યાત્રિકે આ અરજીનો ઉગ્ર વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારો દ્વારા કોઈ રાહત આપવા માટેનો કોઈ કેસ ન

હોવાનું કહી શકાય.તેમની મુખ્ય દલીલ એ છે કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનના નિર્દેશો અથવા સૂચનાઓ રાજ્ય સરકાર માટે બંધનકર્તા નથી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની યોજનાનો કયો ભાગ સ્વીકારવો જોઈએ અને કયો ભાગ રાજ્ય સરકારની વિવેકબુદ્ધિમાં ન હોવો જોઈએ.

૨૪. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અંશકાલિક કોલેજના વ્યાખ્યાનોને પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનોની સમકક્ષ ન રાખી શકાય.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અંશકાલિક ધોરણે લેક્ચરરની નિમણૂક કરવામાં આવે છે કારણ કે પૂર્ણ સમયના લેક્ચરરના પદ માટે કામનો ભાર પૂરતો નથી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાતા દર અઠવાડિયે લગભગ ૧૮ પ્રવચનો લે છે.જ્યારે પણ વ્યાખ્યાનોના સંપૂર્ણ કામના બોજમાં ટૂંકી નિષ્ફળતા આવે છે અને પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાનોની પણ અછત હોય છે, ત્યારે પરિસ્થિતિની સંભાળ રાખવા માટે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોની નિમણૂક કરવામાં આવે છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્ય સરકાર સમયાંતરે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત શરતો પર પાર્ટ ટાઈમ અને ફુલ ટાઈમ લેક્ચરરની નિમણૂક માટે એન. ઓ. સી. જારી કરી રહી છે.તેમણે એ પણ ધ્યાન દોર્યું હતું કે નિમણૂક પત્રોમાં જ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે

અંશકાલિક વ્યાખ્યાતા સંપૂર્ણ સમયના શિક્ષક તરીકે કાયમી શોષણનો કોઈ અધિકાર નથી.

૨૫. શ્રી યાત્રિકે રજૂઆત કરી હતી કે એક પાર્ટ ટાઈમ લેક્ચરર અઠવાડિયામાં લગભગ ૩ થી ૧૦ વ્યાખ્યાન લે છે.તેમણે એ પણ ધ્યાન દોર્યું હતું કે પાર્ટ ટાઈમ લેક્ચરરનું મૂળભૂત કાર્ય ચોક્કસ કોલેજમાં અને મર્યાદિત ક્લાકો માટે વ્યાખ્યાન આપવાનું છે.તેમના ખત્તા પર કોઈ પણ વહીવટી કાર્યની જવાબદારી નથી અને તેમણે વ્યાખ્યાન આપવા સિવાય કોલેજમાં હાજર રહેવાની પણ જરૂર નથી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સંપૂર્ણ સમયના પ્રવચનોએ શૈક્ષણિક અને વહીવટી કાર્યો પણ કરવા પડે છે.

૨૬. શ્રી યાત્રિકે ધ્યાન દોર્યું હતું કે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને પરીક્ષાની દેખરેખ, પેપર સેટિંગ વગેરે જેવા વહીવટી કાર્યો સોંપવામાં આવે છે અને તે હેતુ માટે યુનિવર્સિટી તેમને વિશેષ મહેનતાણું ચૂકવે છે.

૨૭. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ભેદભાવના આક્ષેપો પાયાવિહોણા છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પૂર્ણ-સમયના કોલેજના શિક્ષકો સાથે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો દ્વારા કોઈ સમાનતાનો દાવો કરી શકાતો નથી.

૨૮. શ્રી યાત્રિકે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનના ૫ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦ના સંદેશાવ્યવહાર પર અરજદારો દ્વારા મૂકવામાં આવેલી નિર્ભરતા સંપૂર્ણપણે ખોટી છે.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોના કિસ્સામાં સંદેશાવ્યવહાર લાગુ પડતો નથી કારણ કે અંશકાલિક શિક્ષક અથવા મહેમાનની પસંદગી પ્રક્રિયા સમાન નથી.

૨૯. શ્રી યાત્રિકે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યાં સુધી પૂર્ણ સમયના શિક્ષકોના કિસ્સામાં છઠ્ઠા પગાર પંચના અમલીકરણની વાત છે, તે કેન્દ્ર સરકાર છે જે પૂર્ણ સમયના શિક્ષકોના પગાર સામે ૮૦ ટકા અનુદાન આપે છે જ્યારે અંશકાલિક શિક્ષકોના કિસ્સામાં રાજ્ય સરકારે ખર્ચ ઉઠાવવો પડે છે.

૩૦. શ્રી યાત્રિકે અંતે રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્ય સરકારે ૨૪મી ડિસેમ્બર, ૧૯૯૮ના રોજ ઠરાવને અનુસરીને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ભલામણો સ્વીકારી હોવા છતાં એવું ન કહી શકાય કે એકવાર રાજ્ય સરકાર યોજનાને સ્વીકારે તે પછી યોજનાની તમામ કલમો લાગુ થઈ જાય છે.

૩૧. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારોના દાવામાં કોઈ યોગ્યતા ન હોવાથી, રિટ અરજી નામંજૂર થઈ શકે છે.

યુ. જી. સી. ડબલ્યુ. વતી રજૂઆત

૩૨. યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિતુલ શેલતે રજૂઆત કરી હતી કે કમિશનની રચના યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬નો અધિનિયમ નંબર ૩) ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવી હતી, જે ૫ નવેમ્બર, ૧૯૫૬થી અમલમાં આવી હતી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ કાયદો યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોના સંકલન અને નિર્ધારણ માટેની જોગવાઈઓ કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આયોગને કોઈપણ યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરવાની સત્તા સોંપવામાં

આવી છે અને ઉપરોક્ત ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાયેલી કાર્યવાહી અંગે યુનિવર્સિટીને સલાહ આપી હતી.

૩૩. શ્રી શેલટે આયોગ વતી દાખલ કરેલા સોગંદનામામાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ પર આધાર રાખ્યો છે.આયોગ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ નીચે મુજબ છે: –

“[૪] યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (હવે પછી "કમિશન" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની રચના યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬ નો અધિનિયમ નંબર ૩) ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવી છે, જે તારીખ ૫.૧૧.૧૯૫૬ની અસરથી અમલમાં આવી હતી.આ કાયદો યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોના સંકલન અને નિર્ધારણ માટેની જોગવાઈઓ કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો.કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ આયોગને યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રોત્સાહન અને સંકલન માટે અને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ, પરીક્ષા અને સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યોગ્ય લાગે તેવા પગલાં લેવાની ફરજ સોંપવામાં આવી છે.આ હેતુ માટે, આયોગને કોઈપણ યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં

સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરવાની અને આવી ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાયેલી કાર્યવાહી અંગે યુનિવર્સિટીઓને સલાહ આપવાની સત્તા સોંપવામાં આવી છે.

[૫] કે આયોગ સૂચવ્યા હોય તેવા અન્ય કાર્યો કરવા માટે પણ અધિકૃત છે અથવા

જે ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે આયોગ દ્વારા જરૂરી માનવામાં આવે અથવા જે તેના કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોઈ શકે. અધિનિયમની કલમ ૨૬, જે આયોગને અધિનિયમ સાથે સુસંગત નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે, તે આયોગને એવી લાયકાતોને વ્યાખ્યાયિત કરવાની મંજૂરી આપે છે જે સામાન્ય રીતે કોઈ પણ વ્યક્તિને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણ કર્મચારીઓમાં નિમણૂક માટે જરૂરી હોવી જોઈએ, જે શિક્ષણની શાખાને ધ્યાનમાં રાખીને જેમાં અરજદારે સૂચના આપવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

[૬] યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટની કલમ ૨ [એફ] યુનિવર્સિટીને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જે પૂરી પાડે છે કે:

“યુનિવર્સિટી એટલે કેન્દ્રીય અધિનિયમ, પ્રાંતીય અધિનિયમ અથવા રાજ્ય અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ સ્થાપિત અથવા નિગમિત યુનિવર્સિટી અને તેમાં સંબંધિત યુનિવર્સિટી સાથે પરામર્શ કરીને, આ અધિનિયમ હેઠળ આ વતી બનાવેલા નિયમો અનુસાર કમિશન દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત થઈ શકે તેવી કોઈપણ સંસ્થાનો સમાવેશ થાય છે.

[૭] તે કલમ ૩ ડીમ્ડ યુનિવર્સિટીના જાહેરનામા સાથે સંબંધિત છે, જેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે "કેન્દ્ર સરકાર, આયોગની સલાહ પર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા જાહેર કરી શકે છે કે યુનિવર્સિટી સિવાયની કોઈપણ ઉચ્ચ શિક્ષણ માટેની સંસ્થા, આ કાયદાના હેતુઓ માટે યુનિવર્સિટી માનવામાં આવશે, અને આવી ઘોષણા કરવામાં આવે ત્યારે, આ અધિનિયમની તમામ જોગવાઈઓ એવી સંસ્થાને લાગુ થશે જાણે કે તે કલમ ૨ ની કલમ (એફ) ના અર્થમાં યુનિવર્સિટી હોય.

[૮] યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટની કલમ ૧૨ એવી જોગવાઈ કરે છે કે યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રોત્સાહન અને સંકલન માટે અને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ, પરીક્ષા અને

સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યોગ્ય લાગે તેવા તમામ પગલાં લેવા માટે સંબંધિત યુનિવર્સિટીઓ અથવા અન્ય સંસ્થાઓ સાથે પરામર્શ કરીને કમિશનની સામાન્ય ફરજ રહેશે.તે વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે અધિનિયમ હેઠળ તેના કાર્યો કરવાના ઉપરોક્ત હેતુ માટે, આયોગ ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે અથવા ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના આકસ્મિક હોઈ શકે અથવા ઉપરોક્ત કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોઈ શકે તેવા અન્ય કાર્યો કરવા માટે પણ અધિકૃત છે.

[૯] વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ હેઠળ તેની સામાન્ય ફરજો અને તેના અન્ય કાર્યો કરવા માટે, યુ. જી. સી. ને કલમ ૧૨ ની વિવિધ કલમોમાં નિર્દિષ્ટ સત્તા સાથે રોકાણ કરવામાં આવે છે.આમાં યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરવાની સત્તા અને આવી ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાયેલી કાર્યવાહી અંગે સલાહ [કલમ ૬].યુ. જી. સી. ને ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે નિયત કરવામાં આવે અથવા તેના દ્વારા જરૂરી માનવામાં આવે

તેવા અન્ય કાર્યો કરવા માટે અથવા આવા કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોઈ શકે તેવા અધિકારો સાથે પણ રોકાણ કરવામાં આવે છે.તે આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત બે કલમો એટલે કે કલમ ૧૨ ની કલમો [ડી] અને [જે] પોતે જ યુજીસીને નિયમન ઘડવા માટે સશક્ત બનાવવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કાયદાની કલમ ૨૬ [I] [g] યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનને ધોરણોની જાળવણી અને યુનિવર્સિટીઓમાં કામ અથવા સુવિધાઓના સંકલનને નિયમન કરવા માટે ચોક્કસ અને પૂરતી સત્તા પ્રદાન કરે છે.

[૧૦] યુ. જી. સી. અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની વધુ કલમ ૨૬, અન્ય બાબતોની સાથે, નિયમો બનાવવાની પંચની સત્તા સાથે સંબંધિત છે, જેમાં કોઈ પણ વ્યક્તિની યુનિવર્સિટીના શિક્ષણ કર્મચારીઓમાં નિમણૂક માટે સામાન્ય રીતે જરૂરી લાયકાતોને વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે, જે શિક્ષણની શાખાને ધ્યાનમાં રાખીને જેમાં તેણે સૂચના આપવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે અને યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોની જાળવણી અને કામ અથવા સુવિધાઓનું સંકલન નિયમન કરે છે.

[૧૧] તે આગળ રજૂ કરવામાં આવે છે કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ હેઠળ તેની સામાન્ય ફરજો અને તેના અન્ય કાર્યો કરવા માટે, યુ. જી. સી. કલમ ૧૨ ની વિવિધ કલમોમાં નિર્દિષ્ટ સત્તા સાથે રોકાણ કર્યું.આમાં યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરવાની અને આવી ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે તેવામાં આવતી કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં સલાહ આપવાની સત્તાનો સમાવેશ થાય છે.યુ. જી. સી. ને ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે સૂચવવામાં આવે અથવા તેના દ્વારા જરૂરી માનવામાં આવે તેવા અન્ય કાર્યો કરવા માટે અથવા આવા કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોઈ શકે તેવા અધિકારો સાથે પણ રોકાણ કરવામાં આવે છે.તે આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત બે કલમો એટલે કે કલમ ૧૨ ની કલમો [ડી] અને [જે] પોતે જ યુજીસીને નિયમન ઘડવા માટે સશક્ત બનાવવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કાયદાની કલમ ૨૬ [I] [g] યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનને ધોરણોની જાળવણી અને યુનિવર્સિટીઓમાં

કામ અથવા સુવિધાઓના સંકલનને નિયમન કરવા માટે ચોક્કસ અને પૂરતી સત્તા પ્રદાન કરે છે.

[૧૨] તે આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી મહેમાન ફેકલ્ટીના પદની વાત છે, ત્યાં સુધી યુ. જી. સી. દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી લઘુત્તમ પાત્રતા સમાન છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે લેક્ચરરના પદ પર નિયમિત ધોરણે અથવા કામચલાઉ ધોરણે નિમણૂક મેળવવા માંગતા ઉમેદવારોએ યુ. જી. સી. દ્વારા નિર્ધારિત પાત્રતા માપદંડોને પૂર્ણ કરવા પડશે. તે જણાવવું સુસંગત છે કે યુ. જી. સી. તેના લેટર નં. F.૧૦-૧/૨૦૦૯ (P. S.) તારીખ ૦૬.૦૨.૨૦૧૦ એ મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક/માનદ વેતનની યોજના માટે નીચેની અસરો માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા બહાર પાડી: -

“મને એ કહેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે યુજીસીએ અતિથિ/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક/માનદ વેતનની યોજના માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા અંગે છઠ્ઠા પગાર સુધારણા સમિતિની ભલામણને સ્વીકારી લીધી છે.

યુ. જી. સી. એ નિર્ણય લીધો છે કે સહાયક પ્રોફેસરના પદ માટે લઘુત્તમ લાયકાત ધરાવતા મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને વ્યાખ્યાન દીઠ દર મહિને રૂ. ૧,૦૦૦/- થી મહત્તમ રૂ. ૧,૦૦૦/- ચૂકવવા પડશે. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા નીચે મુજબ છે: -

૧. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માત્ર મંજૂર થયેલા પદ સામે જ થઈ શકે છે.

૨. અતિથિ/અંશકાલિક શિક્ષકો માટેની લાયકાત યુ. જી. સી. ના નિયમનમાં યુનિવર્સિટીઓ/કોલેજોના નિયમિત શિક્ષકો માટે સૂચવવામાં આવેલી લાયકાત જેવી જ હોવી જોઈએ.

૩. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટેની પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત રીતે નિયુક્ત થયેલા શિક્ષકો જેવી જ હોવી જોઈએ.

૪. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને મતદાનના અધિકારના હેતુથી અથવા અભ્યાસ મંડળના સભ્યો બનવાના હેતુથી ફેકલ્ટીના નિયમિત શિક્ષકોની જેમ વર્તવામાં નહીં આવે.

પ. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માટે નિવૃત્ત શિક્ષકોને પણ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.

ડ. મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને ભથ્થાં, પેન્શન, ગ્રેયુટી વગેરેનો લાભ આપવામાં નહીં આવે.

આ માર્ગદર્શિકા તારીખ ૧.૧.૨૦૧૦ ની અસરથી અમલમાં આવશે. પત્રની સામગ્રી તમામ સંલગ્ન કોલેજો/સંસ્થાઓના ધ્યાન પર લાવી શકાય છે."

યુ. જી. સી. ના પત્ર નં. ૦૬.૦૨.૨૦૧૦ તારીખના F.૧૦-૧/૨૦૦૯ (P. S.) ને જોડાણ R-૧ તરીકે જોડવામાં આવી રહ્યું છે.

[૧૩] તે જણાવવું સુસંગત છે કે ત્યારબાદ, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬નો ૩) ની કલમ ૨૬ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (ઈ) અને (જી) હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અને ૨૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૮ના એમ. એચ. આર. ડી. <આઈ. ડી. ૨> ના અનુસરણમાં, નાણાં મંત્રાલય (ખર્ચ વિભાગ) ઓ. એમ. <આઈ. ડી. ૧> તારીખ ૩૦

ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ સાથે વાંચીને, અને ૩૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલી એમ. એચ. આર. ડી. સૂચના <આઈ. ડી. ૩> (૧) ના સંદર્ભમાં અને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (મિનિમમ આઈ. યુનિવર્સિટીઓ અને તેની સાથે સંલગ્ન સંસ્થાઓમાં શિક્ષકોની નિમણૂક અને કારકિર્દીમાં પ્રગતિ માટે જરૂરી લઘુત્તમ લાયકાત) નિયમન, ૨૦૦૦, જે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા નિયમન નં. F.૩-૧/૨૦૦૦ (P. S.) તારીખ ૪ એપ્રિલ, ૨૦૦૦, સમયાંતરે તેમાં કરવામાં આવેલા તમામ સુધારાઓ સાથે, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં શિક્ષકો અને અન્ય શૈક્ષણિક કર્મચારીઓની નિમણૂક માટે લઘુત્તમ લાયકાત અને ઉચ્ચ શિક્ષણમાં ધોરણોની જાળવણી માટે અન્ય પગલાં) નિયમો, ૨૦૧૦ની રચના કરી હતી.આ નિયમન તાત્કાલિક અસરથી અમલમાં આવ્યું હતું અને ભારતના રાજપત્રમાં ૧૮.૦૯.૨૦૧૦ પર પ્રકાશિત થયું હતું.

[૧૪] એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત નિયમન કેન્દ્રીય અધિનિયમ, પ્રાંતીય અધિનિયમ અથવા રાજ્ય અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ સ્થાપિત અથવા સમાવિષ્ટ દરેક

વિશ્વવિદ્યાલયને લાગુ પડે છે, આયોગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત ઘટક અથવા સંલગ્ન કોલેજ સહિત દરેક સંસ્થા, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ સંબંધિત વિશ્વવિદ્યાલય સાથે પરામર્શ કરીને લાગુ પડે છે.

[૧૫] એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે નિયમન ૨ એ જોગવાઈ કરે છે કે ઉચ્ચ શિક્ષણમાં ધોરણો જાળવવાના પગલા તરીકે યુનિવર્સિટી અને કોલેજના શિક્ષકો, ગ્રંથપાલ અને શારીરિક શિક્ષણ અને રમતગમતના નિર્દેશકોની નિમણૂક માટેની લઘુત્તમ લાયકાત અને અન્ય સેવાની શરતો નિયમનના પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવી છે.

[૧૬] કે તે રજૂ કરવામાં આવે છે કે કલમ ૧.૦ નિયમનના જોડાણમાં કવરેજ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે અને નીચે મુજબ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે: –

“ ૧.૧.૧.કૃષિ અને પશુ ચિકિત્સા વિજ્ઞાન ફેકલ્ટીના શિક્ષકો માટે, ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદના ધોરણો/નિયમો; ચિકિત્સા, દંત ચિકિત્સા, નર્સિંગ અને આયુષ ફેકલ્ટી માટે, ભારત સરકારના આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયના

ધોરણો/નિયમો; શિક્ષણ ફેકલ્ટી માટે, રાષ્ટ્રીય શિક્ષક શિક્ષણ પરિષદ સાથે પરામર્શ કરીને ઘડવામાં આવેલા ધોરણો/નિયમો; એન્જિનિયરિંગ અને ટેકનોલોજી, ફાર્મસી અને મેનેજમેન્ટ/બિઝનેસ એડમિનિસ્ટ્રેશન માટે, અખિલ ભારતીય તકનીકી શિક્ષણ પરિષદ સાથે પરામર્શ કરીને ઘડવામાં આવેલા ધોરણો/નિયમો; અને ડિગ્રી, પીજી ડિપ્લોમા અને અનુસ્નાતક સ્તરે પુનર્વસન અને વિશેષ શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં લાયકાતો, ધોરણો/નિયમો ઘડવામાં આવ્યા છે. ભારતીય પુનર્વસન પરિષદ સાથે પરામર્શ કરીને, તે લાગુ થશે."

[૧૭] એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત યુ. જી. સી. નિયમન, ૨૦૧૦ ની કલમ ૧૩ કારના આધારે નિમણૂકના સંદર્ભમાં નીચેની જોગવાઈ કરે છે.

" ૧૩.૦ કારના આધાર પર દરખાસ્તો

૧૩.૧ જ્યારે અત્યંત જરૂરી હોય અને વિદ્યાર્થી-શિક્ષક ગુણોત્તર નિર્ધારિત ધોરણોને સંતોષતો ન હોય ત્યારે જ શિક્ષકોની નિમણૂક કારના આધારે થવી જોઈએ.કોઈ પણ સંજોગોમાં, આવી નિમણૂકોની સંખ્યા કોલેજ/યુનિવર્સિટીમાં ફેકલ્ટી

હોદ્દાઓની કુલ સંખ્યાના ૧૦ ટકાથી વધુ ન હોવી જોઈએ.તેમની નિમણૂક માટેની લાયકાત અને પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત રીતે નિયુક્ત શિક્ષકને લાગુ પડે તેવી જ હોવી જોઈએ.આવા કરારબદ્ધ શિક્ષકોને ચૂકવવામાં આવતું નિયત વેતન નિયમિત રીતે નિયુક્ત સહાયક પ્રોફેસરના માસિક કુલ પગારથી ઓછું ન હોવું જોઈએ.આવી નિમણૂકો શરૂઆતમાં એકથી વધુ શૈક્ષણિક સત્ર માટે થવી જોઈએ નહીં અને આવા કોઈપણ પ્રવેશ કરનાર શિક્ષકની અન્ય સત્ર માટે કરારના આધારે ફરીથી નિમણૂક કરતા પહેલા શૈક્ષણિક પ્રદર્શન માટે તેમની કામગીરીની સમીક્ષા થવી જોઈએ."

૩૪. શ્રી શેલતે ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્યને આ યોજનાને આંશિક રીતે સ્વીકારવાની અને યોજનાના અન્ય ભાગને અમલમાં મૂકવાનો ઇનકાર કરવાની કોઈ વિવેકબુદ્ધિ નથી.

૩૫. શ્રી શેલતે એ પણ ધ્યાન દોર્યું હતું કે સંબંધિત યુનિવર્સિટીના કાયદા અનુસાર રચાયેલી પેનલ દ્વારા જાહેરાત, ઇન્ટરવ્યૂ અને પસંદગી જારી કર્યા પછી અને જે યુનિવર્સિટી સાથે સંબંધિત કોલેજ

સંલગ્ન છે તે યુનિવર્સિટી દ્વારા મંજૂર થયા પછી એસોસિએશનના તમામ સભ્યોને કાયદા અનુસાર મંજૂર કરાયેલ પદ સામે કાયમી અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે.તેમણે એ પણ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે, આ સંગઠનનો એક પણ સભ્ય કામચલાઉ સમયગાળા માટે કામચલાઉ ધોરણે ગેસ્ટ લેક્ચરર અથવા લેક્ચરર તરીકે ફેકલ્ટીની મુલાકાત લેતો નથી.સંપૂર્ણ સમય અને અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે પસંદગી પ્રક્રિયા, લાયકાત અને પાત્રતા સમાન છે.

૩૬. શ્રી શેલત તેથી પ્રાર્થના કરે છે કે એસોસિએશન દ્વારા દાખલ કરવામા આવેલી અરજી વિચારણા માટે યોગ્ય છે અને રાહત માટે વિનંતી કરવામાં આવી છે.

વિશ્લેષણ: –

૩૭. પક્ષકારોને હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને જોયા પછી, મારી વિચારણા માટે એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે જ્યાં સુધી પાર્ટ-ટાઈમ શિક્ષકોની વાત છે ત્યાં સુધી યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ભલામણો રાજ્ય સરકાર માટે બંધનકર્તા છે કે કેમ.

૩૮. કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા બનાવવામાં આવેલી સંસ્થા દ્વારા ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ હોય તેવી યુનિવર્સિટીઓમાં સંકલન અને ધોરણો નક્કી થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે યુ. જી. સી. કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે.યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૪ દ્વારા સ્થાપિત યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ફરજ અને જવાબદારી છે કે તે શિક્ષણ અભ્યાસક્રમનું ધોરણ અને દેશની વિવિધ યુનિવર્સિટીઓમાં પરીક્ષાનું સ્તર નક્કી કરે અને તેનું સંકલન કરે.ઉપરોક્ત ઉદ્દેશો હાંસલ કરવા માટે, યુ. જી. સી. ની ભૂમિકા સીમા પર આવે છે.અભ્યાસનો અભ્યાસક્રમ, તેની પ્રકૃતિ અને પ્રમાણ, શૈક્ષણિક સત્રની શરૂઆત પહેલાં નક્કી અને નિર્ધારિત કરવું પડશે.જ્યાં સુધી પરિસરમાં વર્ગખંડો, પુસ્તકાલયો, પ્રયોગશાળાઓ, જરૂરી ક્ષમતાનો સુસજ્જ શિક્ષણ સ્ટાફ અને યોગ્ય વિદ્યાર્થી-શિક્ષક ગુણોત્તર જેવી પર્યાપ્ત માળખાગત સુવિધાઓ ન હોય ત્યાં સુધી શિક્ષણનું યોગ્ય ધોરણ પ્રાપ્ત કરી શકાતું નથી.આ હેતુ માટે, કેન્દ્ર સરકારે યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨૫ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે સંખ્યાબંધ નિયમો બનાવ્યા છે અને આયોગે યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨૬ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે પણ નિયમો બનાવ્યા છે અને કેટલાકનો ઉલ્લેખ કરવા માટે, યુ. જી. સી. યુનિવર્સિટીઓનું નિરીક્ષણ નિયમો, ૧૯૬૦,

પ્રથમ ડિગ્રી આપવા માટેની સૂચનાઓના લઘુત્તમ ધોરણો, યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં શિક્ષકોની નિમણૂક માટે લઘુત્તમ લાયકાતો અંગેના યુ. જી. સી. નિયમો, ૧૯૯૧ વગેરે. કેન્દ્ર સરકારની મંજૂરી સાથે અને યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨૨ (૩) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને યુ. જી. સી. એ ડિગ્રીઓનું સમયપત્રક બહાર પાડ્યું છે જે યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા આપવામાં આવી શકે છે. (જુઓ:પ્રેમચંદ જૈન વિ. આર. કે. છાબરા અને ઉસ્માનિયા યુનિવર્સિટી ટીચર્સ એસોસિએશન. વી. સ્ટેટ ઓફ એ. પી.)

૩૯. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું લાગે છે કે રાજ્ય સરકારે ૩૦ મે, ૨૦૧૫ના રોજ તેના ઠરાવ દ્વારા પાર્ટ-ટાઇમ વ્યાખ્યાનોના પગારમાં ૨૦ ટકાનો વધારો કર્યો છે, જેથી પગારમાં નીચે મુજબ વધારો કરવામાં આવ્યો છે: –

(૧) રૂ.૩૯૦૦ થી-રૂ. ૪૬૮૦/-

(૨) રૂ.૭૮૦૦-થી રૂ.૯૩૬૦-સુધી

(૩) રૂ. માંથી રૂ. ૧૧૭૦૦/- થી રૂ.૧૪૦૪૦ -

૪૦. ઉપરોક્ત સૂચવે છે કે અંશકાલિક શિક્ષકોને અનુક્રમે રૂ.૭૮૦- , ૧૫૬૦/- અને ૨૩૪૦/- નો વધારો આપવામાં આવ્યો છે.

૪૧. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પરથી એવું પણ જણાય છે કે ૨૦૦૩ અને ૨૦૧૫ની વચ્ચે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોના પગારમાં વધારો રૂ.૧૦,૦૦૦/- જેટલો છે અને આ વચગાળાના સમયગાળા દરમિયાન બે પગાર પંચ પહેલેથી જ લાગુ કરવામાં આવ્યા છે પરંતુ તેનો લાભ અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને આપવામાં આવ્યો નથી.એવું પણ જણાય છે કે સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનોને રૂ. ૫૦, ૦૦૦/- છેલ્લા ૧૦ વર્ષમાં.૧૯૯૮માં અંશકાલિક શિક્ષક સાથે નિયુક્ત સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાતા ઓછામાં ઓછા રૂ. ૧,૧૦,૦૦૦ નો પગાર મેળવે છે-જ્યારે અંશકાલિક વ્યાખ્યાતા રૂ.૧૪,૦૦૦/- થી વધુ નહીં તે માસિક પગાર મેળવે છે.

૪૨. હું મારી જાતને એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ પાસા પર ખૂબ જ સ્પષ્ટ કરું છું.પૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનો અને અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો વચ્ચેના તફાવત અંગે ઘણી દલીલો કરવામાં આવી હોવા છતાં, એવું લાગે છે કે એસોસિએશનના તમામ સભ્યોની કાયદા અનુસાર મંજૂર કરાયેલી જગ્યાઓ સામે કાયમી અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો તરીકે નિમણૂક કરવામાં

આવી હતી, જેમાં જાહેરાત, ઇન્ટરવ્યૂ અને પસંદગીનો સમાવેશ થાય છે.હું એ પણ સ્પષ્ટ કરું છું કે એસોસિએશનનો એક પણ સભ્ય કામચલાઉ સમયગાળા માટે કામચલાઉ ધોરણે ગેસ્ટ લેક્ચરર અથવા લેક્ચરર તરીકે ફેકલ્ટીની મુલાકાત લેતો નથી.વધુ મહત્વની વાત એ છે કે સંપૂર્ણ સમય અને અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટેની પસંદગી પ્રક્રિયા, લાયકાત અને પાત્રતા સમાન છે.

૪૩. હું કેટલાક અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોના નિમણૂક પત્રોના આધારે આવું કહી રહ્યો છું જે રેકૉર્ડમાં છે અને અન્યથા પણ તે બીજા પક્ષ દ્વારા વિવાદિત નથી.

૪૪. યુ. જી. સી. એ પોતે જ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે મહેમાન અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક માત્ર મંજૂર કરાયેલી જગ્યા સામે જ થવી જોઈએ અને તેમની લાયકાત પણ યુનિવર્સિટી/કોલેજોના નિયમિત શિક્ષકો માટે નિર્ધારિત લાયકાત જેવી જ હોવી જોઈએ.પંચે એ પણ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક કરવાની પસંદગી પ્રક્રિયા પણ નિયમિત રીતે નિયુક્ત થયેલા શિક્ષકોની જેમ જ હોવી જોઈએ.પંચે માત્ર એક જ બાબત સ્પષ્ટ કરી છે કે અંશકાલિક શિક્ષકોને મતદાનના અધિકારો અથવા અભ્યાસ મંડળના સભ્યો બનવાના હેતુથી

ફેકલ્ટીના નિયમિત શિક્ષકો જેવા ગણવામાં નહીં આવે અને તેમને ભથ્થાં, પેન્શન, ગ્રેયુઈટી વગેરેનો લાભ ન આપવામાં આવે.

૪૫. જો કે, આયોગની ૧૯૯૮ની સૂચનામાં એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોની નિમણૂક પસંદગી/પ્રમાણસર પગાર સામે થવી જોઈએ અને સ્કેલમાં પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભોનો સમાવેશ થવો જોઈએ.પંચે તેના જાહેરનામામાં એમ પણ કહ્યું છે કે આવા કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકો પણ લેક્ચરરથી લઈને સિનિયર સ્કેલ લેક્ચરર, સિલેક્શન ગ્રેડ લેક્ચરર/રીડર અને પ્રોફેસર સુધીની કારકિર્દીની યોજના માટે હકદાર છે.પંચે સ્પષ્ટતા કરી છે કે તેઓ ધોરણની મૂળભૂત રકમની અડધી/પ્રમાણસર રકમ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થાં અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભો મેળવવા માટે હકદાર છે.

૪૬. રાજ્ય સરકારે પોતાનું વલણ સ્પષ્ટ કરી દીધું છે.૨૨ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૩ના રોજ તેના વધુ સોગંદનામામાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં સુધી પૂર્ણ સમયના શિક્ષકોની વાત છે ત્યાં સુધી પંચની યોજનાને આંશિક રીતે સ્વીકારવામાં આવી છે.આથી એવું સૂચન કરવામાં આવે

છે કે જ્યાં સુધી અંશકાલિક શિક્ષકોની વાત છે ત્યાં સુધી ભલામણો સ્વીકારવામાં આવી નથી.

૪૭. પગારની દ્રષ્ટિએ ભેદભાવ રેકૉર્ડની સામે મોટો છે. સંપૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાતા દ્વારા મેળવેલા ૧,૧૦,૦૦૦ ના પગારની સામે, સમાન લાયકાત અને પસંદગીની પ્રક્રિયા ધરાવતા અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને દર મહિને લગભગ રૂ.૧૪૦૦૦ ચૂકવવામાં આવે છે. એસોસિએશનના દરેક સભ્યોએ અત્યાર સુધીમાં લગભગ ૨૦ વર્ષની સેવા આપી છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, છઠ્ઠા પગાર પંચ અનુસાર, હાલમાં કોલેજોમાં ૧૯૯૮માં નિમણૂક પામેલા પૂર્ણ-સમયના વ્યાખ્યાતા માસિક પગાર તરીકે રૂ.૮૫,૦૦૦/- મેળવે છે, પરંતુ ૧૯૯૮માં સમાન લાયકાત અને પાત્રતા સાથે નિમણૂક પામેલા અંશકાલિક શિક્ષક રૂ.૧૩૦૦૦ કરતાં ઓછો પગાર મેળવે છે- જેમાં દર વર્ષે રૂ.૩૦૦ નો સમાવેશ થાય છે. તેથી તફાવત રૂ.૭૨૦૦૦-નો છે. તે પછી સાચું છે કે કોલેજોમાં પૂર્ણ-સમયના શિક્ષકો દર અઠવાડિયે ૧૮ પ્રવચનો કરે છે જ્યારે અંશકાલિક શિક્ષકો ૧૦ પ્રવચનો કરે છે. આ જ કારણ છે કે પંચે ભલામણ કરી છે કે પાર્ટ ટાઈમ શિક્ષકો આનુષંગિક અને પૂરક સેવા લાભો સાથે એડ વેલોરમ રીતે પ્રો રેટા વૃદ્ધિના આધારે પગાર મેળવવા માટે હકદાર છે.

૪૮. જો કે, મુખ્ય પ્રશ્નનો જવાબ હજુ બાકી છે કે શું યુ. જી. સી. ના નિયમો જ્યારે રાજ્ય પર નાણાકીય જવાબદારીઓ ઊભી કરે છે ત્યારે તે બંધનકર્તા છે કે વિવેકાધીન છે.

૪૯. આ અધિનિયમ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમો કાયદાની કલમ ૨૮ના આધારે વૈધાનિક બળ ધરાવે છે. જો કે, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટનું વાંચન એ જાહેર કરતું નથી કે ઘડવામાં આવેલા નિયમો રાજ્ય સરકાર પર બંધનકર્તા બળ ધરાવે છે. કાયદાની કલમ ૧૪ની જોગવાઈઓ પંચની ભલામણોનું પાલન ન કરવાના પરિણામો વિશે ખૂબ જ સ્પષ્ટ કરે છે. યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટની જોગવાઈઓ માટે એવું કંઈ નથી કે જે કમિશનની ભલામણોને યુનિવર્સિટી અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા પાલન કરવા માટે ફરજિયાત અને અનુલ્લંઘનીય બનાવે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે તે સાચું છે કે તે યુ. જી. સી. જ છે જે યુનિવર્સિટી અથવા તેની સાથે સંલગ્ન સંસ્થાના શિક્ષણ કર્મચારીઓમાં નિમણૂક કરવા માટે વ્યક્તિ દ્વારા જરૂરી લાયકાતો/માર્ગદર્શિકાઓ નિર્ધારિત કરી શકે છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે ભારતના બંધારણની અનુસૂચિ-VII ની સૂચિ-૧ની એન્ટ્રી ૬૬ હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર પાસે ઉચ્ચ શિક્ષણના ધોરણો નક્કી કરવાની સત્તા

છે.જોકે, આ કેન્દ્ર સરકારને પગાર ધોરણ નક્કી કરવાની સત્તા આપતું નથી.યુ. જી. સી. પાસે લાયકાતના ધોરણો નક્કી કરવાની સત્તા છે જે યુનિવર્સિટીમાં કોઈપણ પદના ધારક પાસે હોવી જોઈએ પરંતુ તે પગાર ધોરણ નક્કી કરી શકતું નથી.પગાર ધોરણના સંદર્ભમાં યુ. જી. સી. જે ભલામણો કરે છે તે માત્ર ભલામણપાત્ર છે.જો રાજ્ય સરકાર યુ. જી. સી. ની ભલામણો સ્વીકારે છે, તો તે બંધનકર્તા બને છે, પરંતુ યુ. જી. સી. ની કોઈ ચોક્કસ ભલામણો અપનાવવી કે નહીં તે રાજ્ય સરકારે વિચારવું પડશે.

૫૦. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં હું જગદીશ પ્રસાદ શર્મા વિરૂદ્ધ બિહાર રાજ્ય અને અન્યો, ૨૦૧૩ (૮) એસ. સી. સી. ૬૩૩ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આપેલા નિર્ણયને લાભ સાથે ટાંકી શકું છું.ઉપરોક્ત કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમો/યોજના અને રાજ્યની યુનિવર્સિટીઓ સહિત રાજ્ય કાયદાઓ હેઠળ રાજ્ય દ્વારા સંચાલિત શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ પર તેની અસર અંગેના પ્રશ્નને ધ્યાનમાં લીધો હતો.તે કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ તારીખની યોજના સાથે સંબંધિત હતી

૩૧કેન્દ્રીય યુનિવર્સિટીઓ/શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં શિક્ષકો અને અન્ય જોડાયેલા કર્મચારીઓના પગારમાં વધારો કરવા અને તેમની નિવૃત્તિ

વય ૬૨ વર્ષથી વધારીને ૬૫ વર્ષ કરવા માટે યુ. જી. સી. દ્વારા ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮ માં ઘડવામાં આવી હતી.રાજ્ય સરકારોને આ યોજનાને તેના સંયુક્ત સ્વરૂપમાં અપનાવવાનો વિકલ્પ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં યુ. જી. સી. ૩૧ માર્ચ, ૨૦૧૦ સુધી પગારની વહેંચણીમાં રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવેલા વધારાના ખર્ચના ૮૦ ટકા વહન કરવા સંમત થઈ હતી.સુપ્રીમ કોર્ટે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે રાજ્ય સરકાર રાજ્યમાં શિક્ષણ સંબંધિત પોતાના નિયમો ઘડવા માટે સ્વતંત્ર છે અને યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલી નથી. જો કે, સુપ્રીમ કોર્ટે કહ્યું કે જ્યાં રાજ્ય યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોને અપનાવવાનો નિર્ણય કરે છે, તે તેમાં સમાવિષ્ટ નિયત શરતોનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલો છે.વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે, નાણાકીય અસરો અને તેની સાથે જોડાયેલા અન્ય પરિણામોને ધ્યાનમાં રાખીને રાજ્ય સરકાર દ્વારા તે સંબંધમાં કોઈ સભાન નિર્ણય લીધા વિના, રાજ્યમાં યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમો, યોજનાઓનો આપમેળે અમલ થઈ શકશે નહીં.સુપ્રીમ કોર્ટે આખરે તારણ કાઢ્યું કે જ્યાં રાજ્ય સરકાર યુ. જી. સી. યોજના/નિયમો અપનાવવા માટે સકારાત્મક નિર્ણય લે છે, ત્યાં નિયમો (યોજના) માં કલ્પના કરાયેલ પરિણામો આપમેળે અનુસરશે.

૫૧. હું ૬૯,૭૦,૭૧,૭૨,૭૩,૭૪,૭૫,૭૬,૭૭,૭૮ અને ૭૯ નંબરના ફરમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો ટાંકી શકું છું: –

“૬૯. આ યોજનાને રાજ્ય અને તેની યુનિવર્સિટીઓ, કોલેજો અને અન્ય શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને લાગુ પાડવા અંગે રજૂઆતોમાં પ્રતિવાદીઓ વતી કરવામાં આવેલી પ્રાર્થનાઓમાં અમુક અંશે અતિરેકની હવા છે.આવા નિયમો ઘડવાની અને/અથવા યુ. જી. સી. પાસેથી સહાય મેળવવાની પૂર્વશરત તરીકે શિક્ષકોની વય ૬૨ થી વધારીને ૬૫ વર્ષ કરવાની નિર્દેશ આપવાની યુ. જી. સી. ની સત્તાઓ અંગે રજૂ કરવામાં આવેલી વિસ્તૃત દલીલો, આ કેસોમાં સામેલ વાસ્તવિક મુદ્દા સાથે બહુ ઓછી સુસંગતતા ધરાવે છે.યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રોત્સાહન અને સંકલન માટે અને શિક્ષણ, પરીક્ષા અને સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યુ. જી. સી. અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૨૬ હેઠળ નિયમો ઘડવાની સત્તા આયોગને આપવામાં આવી છે તે વાતને નકારી શકાય નહીં.મહત્વનો પ્રશ્ન એ છે કે શું આવા નિયમો ઘડવાની પ્રક્રિયામાં, આયોગ રાજ્ય સંસ્થાઓના

સંબંધમાં સંપૂર્ણપણે રાજ્યોના નિયંત્રણ હેઠળના કર્મચારીઓની સેવાની શરતોમાં ફેરફાર કરી શકે છે?

૭૦. કેન્દ્ર દ્વારા સ્થાપિત શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં શિક્ષકોની સેવાની શરતોના સંદર્ભમાં નિયમો ઘડવાની પંચની સત્તા પણ એટલી જ સારી રીતે સ્થાપિત છે. આ કિસ્સામાં ખૂબ જ યોગ્ય રીતે કરવામાં આવ્યું છે તેમ, યોજનાને તેના સંયુક્ત સ્વરૂપમાં સ્વીકારવાનું રાજ્ય સરકારોની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડી દેવામાં આવ્યું છે. રાજ્ય સરકારો અને તેમના સત્તામંડળોની એ ચિંતા સ્પષ્ટ રીતે પાયાવિહોણી છે કે યુ. જી. સી. પાસે તેની શૈક્ષણિક સંસ્થાના સંદર્ભમાં કોઈ શરતો લાદવાનો કોઈ અધિકાર નથી. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમો બંધારણની અનુસૂચિ VII સૂચિ I એન્ટ્રી ૬૬ સાથે સંબંધિત છે, પરંતુ તે આયોગને બંધારણની કલમ ૩૦૯ હેઠળ રાજ્ય દ્વારા ઘડવામાં આવેલી કોઈપણ શરતો અને શરતોમાં ફેરફાર કરવાની સત્તા આપતું નથી. સૂચિ III એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળ, રાજ્ય રાજ્યની અંદરની યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોના શિક્ષકો અને અન્ય કર્મચારીઓની સેવાની શરતોના સંદર્ભમાં તેના પોતાના કાયદા ઘડવા માટે હકદાર છે અને જ્યાં સુધી તેઓ

કોઈપણ કેન્દ્રીય કાયદાના પ્રતિકૂળ ન હોય ત્યાં સુધી તેની અસર પડશે.

૭૧. જો કે, તાત્કાલિક કિસ્સામાં, ઉપરોક્ત પ્રશ્નો ઊભા થતા નથી, કારણ કે, અહીં ઉપર જણાવ્યા મુજબ, યોજનાને તેના સંયુક્ત સ્વરૂપમાં સ્વીકારવાનું વિવેકાધીન બનાવવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, રાજ્ય અને તેના સત્તાવાળાઓ પર આ યોજનાને અપનાવવાની કોઈ મજબૂરી નહોતી.સમસ્યા એ છે કે રાજ્ય અને તેના સત્તાવાળાઓ આ યોજના હેઠળ શિક્ષકો અને અન્ય કર્મચારીઓના પગારના ૮૦ ટકા લાભ મેળવવાની ઇચ્છા ધરાવે છે, જેમાં નિવૃત્તિની વય ૬૨ વર્ષથી વધારીને ૬૫ વર્ષ કરવામાં આવી નથી, અથવા તેની નાણાકીય અસરો સાથે યોજનાને ૧-૦૪-૨૦૧૦ થી સંભાળવાની અનુગામી શરત છે.

૭૨. જ્યાં સુધી કેરળ અને યુ. પી. રાજ્યોની વાત છે, તેમની પોતાની સમસ્યાઓ છે જે સ્થાનિક છે અને અન્ય રાજ્યોથી અલગ છે, જેમાંથી કોઈને પણ સમાન સમસ્યા હોય તેવું લાગતું નથી.શિક્ષણ હવે લિસ્ટ III વિષય હોવાથી, રાજ્ય સરકાર રાજ્યમાં શિક્ષણ સંબંધિત પોતાના કાયદા ઘડવા માટે સ્વતંત્ર છે

અને તેથી, યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોને સ્વીકારવા અથવા તેનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલી નથી. તે સ્વાભાવિક છે કે જો તેઓ યુ. જી. સી. અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૨૬ હેઠળ આયોગ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોનો સ્વીકાર કરવા માંગતા હોય, તો રાજ્યોએ આયોગ દ્વારા નિર્ધારિત શરતોનું પાલન કરવું પડશે.

૭૩. તે આપણને એ પ્રશ્ન સાથે છોડી દે છે જે બિહાર રાજ્ય માટે વિશેષ છે એટલે કે બિહાર રાજ્ય યુનિવર્સિટી (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૬ દ્વારા બિહાર રાજ્ય યુનિવર્સિટી અધિનિયમ, ૧૯૭૬માં રજૂ કરવામાં આવેલી કલમ ૬૭ (એ) ની અસર.કલમ ૬૭ (એ) અહીં પેરા ૧૪ માં અગાઉ કાઢવામાં આવી છે. જ્યારે, એક તરફ, એવો ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે કોઈપણ અધિનિયમ, નિયમો, કાયદાઓ, નિયમન અથવા વટહુકમમાં તેનાથી વિપરીત કંઈપણ હોવા છતાં, યુનિવર્સિટી અથવા કોલેજના શિક્ષણ કર્મચારીની નિવૃત્તિની તારીખ તે તારીખ હશે કે જેના પર તે ૬૨ વર્ષની વય પ્રાપ્ત કરે છે, મૂંઝવણ આગામી વાક્ય દ્વારા બતાવવામાં આવે છે જે આગળ પૂરી પાડે છે કે શિક્ષણ કર્મચારીની નિવૃત્તિની તારીખ તે જ હશે જે યુજીસી

દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે. એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે વિચારણા કરે છે કે નિવૃત્તિ વયમાં વધારો થવાના પરિણામે ફેરફારની સ્થિતિમાં, તે રાજ્ય અને તેના અધિકારીઓના કોઈ વધુ નિર્ણય વિના, આવા તમામ શિક્ષકો અને કર્મચારીઓને આપમેળે લાગુ થશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જે આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે જ્યારે કેન્દ્ર દ્વારા સ્થાપિત યુનિવર્સિટીઓ, કોલેજો અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના સંદર્ભમાં, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા નિવૃત્તિ વય વધારીને ૬૫ વર્ષ કરવામાં આવી છે, ત્યારે તે કોઈ પણ ભેદભાવ વિના સમગ્ર દેશમાં તમામ યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં સમાન રીતે લાગુ થવી જોઈએ. તેના માટે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયને લાગુ કરવા અંગે રાજ્ય અને તેના સત્તાવાળાઓ દ્વારા કોઈ અલગ નિર્ણય લેવાની જરૂર નહોતી.

૭૪. અમારા મતે આ રજૂઆત એ હકીકતને કારણે સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે કલમ ૬૭ (એ) ના પ્રથમ ફકરામાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે નિવૃત્તિ વય ૬૨ વર્ષ હશે. ઉપરોક્ત વિભાગનો બીજો ફકરો તેને વધુ સ્પષ્ટ કરે છે, કારણ કે તે

પુનરાવર્તન કરે છે કે નીચલા સેવકો સિવાયના બિન-શિક્ષણ કર્મચારીઓની નિવૃત્તિની તારીખ તે તારીખ હશે કે જેના પર તે ૬૨ વર્ષની વય પ્રાપ્ત કરશે.પ્રથમ પરંતુક એ પણ સૂચવે છે કે યુનિવર્સિટી, કોઈ પણ સંજોગોમાં, કોઈ પણ શિક્ષણ અથવા બિન-શિક્ષણ કર્મચારીની સેવાનો સમયગાળો ૬૨ વર્ષની વય પ્રાપ્ત કર્યા પછી લંબાવશે નહીં.જોકે, બીજી જોગવાઈ જણાવે છે કે નિવૃત્તિ પછી પણ, આયોગની માર્ગદર્શિકા અનુસાર આ માટે બનાવેલા કાયદામાં શિક્ષકોને નિયુક્ત કરી શકાય છે.

૭૫. ઉપરોક્ત વિરૂદ્ધ, પટના હાઈકોર્ટમાં કેટલીક રિટ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે જેણે અરજદારોની દલીલને નકારી કાઢી હતી અને રિટ અરજીઓને આ આધાર પર ફગાવી દીધી હતી કે પંચે શિક્ષકો અને કર્મચારીઓના સંબંધમાં કોઈ સભાન નિર્ણય લીધો નથી, સિવાય કે જે કેન્દ્ર દ્વારા સ્થાપિત હતા.જો કે, ત્યારબાદ, તેની જપ્તમી બેઠકમાં પંચે સભાન નિર્ણય લીધો હતો અને ભલામણ કરી હતી કે પગાર સમીક્ષા સમિતિના અહેવાલમાં નિવૃત્તિ વય ૬૨થી વધારીને ૬૫ વર્ષ કરવાની ભલામણ સમગ્ર દેશમાં લાગુ કરવામાં આવે, તેથી પટણા હાઈકોર્ટમાં નવી રિટ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી

હતી, જેમાં અપીલકર્તાઓ દ્વારા ૨૦૦૮ની CWJC નંબર ૨૩૩૦ દાખલ કરવામાં આવી હતી.વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપી હતી કે એકવાર પંચે ભલામણ કરી હતી કે નિવૃત્તિ વય ૬૫ વર્ષ તરીકે સ્વીકારવામાં આવે, ત્યારે રાજ્ય સરકારોને આયોગ દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણોને અનુરૂપ નિવૃત્તિ વય વધારવા સિવાય કોઈ વિવેકબુદ્ધિ નહોતી.ત્યારબાદ ડિવિઝન બેન્ચે વિદ્વાન સિંગલ જજના તારણને ઉલટાવી દીધું હતું, જેના પરિણામે આ વિશેષ રજા અરજીઓ (હવે અપીલ) થઈ હતી.

૭૬. બિહાર રાજ્યના વિદ્વાન સ્થાયી વકીલ શ્રી ગોપાલ સિંહે પોતાની રજૂઆતોમાં હાઈકોર્ટના મંતવ્યોનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો, એટલે કે માત્ર સંદેશાવ્યવહાર પર, શિક્ષકોના પગારમાં સુધારો અને નિવૃત્તિ વયમાં વધારો આપમેળે અસરકારક બનશે નહીં અને કોઈ પણ સંજોગોમાં, રાજ્યની યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોના (એસ. આઈ. સી. કર્મચારીઓની) સેવાની શરતો અને નિયમોમાં ફેરફાર કરવાનો અધિકાર રાજ્ય સરકારના અધિકારક્ષેત્રમાં છે અને જ્યાં સુધી તેણે તેને અપનાવવાનો

નિર્ણય લીધો ન હોય ત્યાં સુધી તે રાજ્યની વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના શિક્ષકો અને કર્મચારીઓને લાગુ પડશે નહીં.

૭૭. અમે આવી રજૂઆત સાથે મુખ્યત્વે એ હકીકતને કારણે સંમત થવા માંગીએ છીએ કે બિન-શિક્ષણ કર્મચારીઓની સુધારેલી જોગવાઈઓમાં ૬૨ વર્ષ હશે અને કોઈ પણ સંજોગોમાં આવા બિન-શિક્ષણ કર્મચારીઓની સેવાનો સમયગાળો ૬૨ વર્ષથી વધુ લંબાવવો જોઈએ નહીં. શિક્ષણ ફેકલ્ટીના સંદર્ભમાં એક તફાવત કરવામાં આવ્યો હતો, જેમની સેવાઓ યુનિવર્સિટીના કાયદામાં નિર્ધારિત રીતે ૬૫ વર્ષ સુધી વધારી શકાય છે. કોઈ ચોક્કસ રાજ્યમાં શિક્ષકોની નિવૃત્તિ વય વધારવાનો અંતિમ નિર્ણય રાજ્યનો જ હશે તે અંગે કોઈ અસ્પષ્ટતા નથી. કાયદાનું બળ ધરાવતા નિયમો ઘડવાનો આયોગનો અધિકાર સ્વીકારવામાં આવે છે. જો કે, રાજ્ય સરકારો પણ સૂચિ III એન્ટ્રી ૨૫ હેઠળ શિક્ષણ સંબંધિત બાબતો સાથે કાયદો ઘડવા માટે હકદાર છે. જ્યાં સુધી રાજ્યનો કાયદો સંસદના અધિકારક્ષેત્રનું અતિક્રમણ કરતો નથી, ત્યાં સુધી રાજ્યનો કાયદો દેખીતી રીતે અન્ય કોઈપણ કાયદા પર પ્રાધાન્યતા ધરાવતો હશે. જો કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા લિસ્ટ III એન્ટ્રી

રૂપ હેઠળ કોઈ કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હોય, તો બંનેને એકબીજાની સમકક્ષ ગણવા પડશે.કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ચાલી III

હેઠળ આવા કોઈ કાયદાની ગેરહાજરીમાં

એન્ટ્રી રૂપ, પ્રત્યાયોજિત કાયદા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોને લિસ્ટ III એન્ટ્રી રૂપ હેઠળ રાજ્ય સરકારના સંપૂર્ણ અધિકારક્ષેત્રમાં રજૂ કરવા પડશે.

૭૮. ત્યારે આપણે એવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરી રહ્યા છીએ કે જ્યાં યુ. જી. સી. દ્વારા એક સંયુક્ત યોજના ઘડવામાં આવી છે, જેમાં જો આવી યોજના સ્વીકારવામાં આવે તો આયોગ રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવતા ખર્ચનો ૮૦ ટકા હિસ્સો સહન કરવા સંમત થયું છે, જે આ શરતને આધિન છે કે બાકીનો ૨૦ ટકા ખર્ચ રાજ્ય દ્વારા પૂરો કરવામાં આવશે અને ૧-૪-૨૦૧૦ થી રાજ્ય સરકાર સમગ્ર બોજ ઉપાડશે અને શિક્ષકો અને અન્ય કર્મચારીઓની નિવૃત્તિ વય ૬૨ વર્ષથી વધારીને ૬૫ વર્ષ કરશે.આ યોજનાને સ્વીકારવાની અને/અથવા અપનાવવાની કોઈ મજબૂરી ન હોવાથી, આ યોજના તેમના દ્વારા અપનાવવામાં આવશે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે રાજ્ય સ્વતંત્ર છે.અમારા મતે, આવા નિર્ણય સાથે સંકળાયેલી નાણાકીય

અસરો અને અન્ય પરિણામોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ સંબંધમાં રાજ્ય દ્વારા કોઈ સભાન નિર્ણય લીધા વિના, આયોગ દ્વારા કરવામાં આવેલી ભલામણોને આપમેળે લાગુ કરી શકાતી નથી.જે અરજદારોએ દાવો કર્યો છે કે તેમને યોજનાનો લાભ આપવો જોઈએ, તેમનો કેસ તેની સાથે જોડાયેલી જવાબદારીને નકારી કાઢે છે, તેથી તે નિષ્ફળ થવો જોઈએ.

૭૯. જો કે, સંસ્થાઓના આ વર્ગમાં એક અલગ જૂથ છે જ્યાં રાજ્ય સરકારોએ પોતે આ યોજનાને અપનાવવાનો નિર્ણય લીધો છે.આવા કિસ્સાઓમાં, યોજનામાં કલ્પના કરાયેલ પરિણામો આપમેળે અનુસરશે."

પર. આમ, ઉપરોક્તમાંથી એવું કહી શકાય કે જ્યારે યુ. જી. સી. ના નિયમો ભલામણ દ્વારા કોઈ રાજ્ય પર કોઈ નાણાકીય જવાબદારી લાદે છે, ત્યારે તે શૈક્ષણિક બાબતો અને મુદ્દાઓ પરની ભલામણોની જેમ રાજ્ય સરકાર માટે બંધનકર્તા ન હોઈ શકે.તે જ સમયે જ્યારે રાજ્ય સરકાર સંપૂર્ણ સમયના શિક્ષકો માટે આ યોજનાને સંપૂર્ણ રીતે સ્વીકારવાનો નિર્ણય કરે છે, ત્યારે રાજ્ય સરકારનો આંશિક સમયના શિક્ષકોને પ્રમાણના આધારે એટલે કે ધોરણની મૂળભૂત રકમની

અડધી/પ્રમાણસર રકમ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થાં અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભોના આધારે પગાર આપવાની પંચની ભલામણને અમલમાં ન મૂકવાનો નિર્ણય રાજ્ય સરકારની કાર્યવાહીને ગેરબંધારણીય હોવાની ફરિયાદ માટે સંવેદનશીલ બનાવશે.

૫૩. આ તબક્કે હું બી. ભરત કુમાર અને અન્યો વિરૂદ્ધ ઉસ્માનિયા યુનિવર્સિટી અને અન્યોના કિસ્સામાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયને પણ ટાંકું છું, ૨૦૦૭ (૧૧) SCC ૫૮ વધુ ખાસ કરીને ફકરો નંબર ૧૮ જે નીચે મુજબ વાંચે છે: –

“૧૮. સમાન કારણોસર ટી. પી. જ્યોર્જનો ચુકાદો વર્તમાન કેસમાં કેમ લાગુ પડતો નથી તે આપણે જોઈ શકતા નથી.વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ખૂબ જ ગંભીર દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ચશપાલ કેસ દ્વારા ચુકાદાને રદ કરવામાં આવ્યો હતો.અમને એવું નથી લાગતું.ચશપાલનો કેસ સંપૂર્ણપણે અલગ મુદ્દા પર હતો.ત્યાં આ વિવાદ સંખ્યાબંધ યુનિવર્સિટીઓ બનાવતા કાયદા સાથે સંબંધિત હતો.ત્યાં પ્રશ્ન એ હતો કે શું રાજ્ય સરકાર આટલી બધી યુનિવર્સિટીઓ બનાવી શકે છે અને શું આ કાયદો સંખ્યાબંધ યુનિવર્સિટીઓનું સર્જન કરે છે.ત્યાં પ્રશ્ન

સંખ્યાબંધ યુનિવર્સિટીઓ બનાવતા કાયદા સાથે સંબંધિત હતો.ત્યાં પ્રશ્ન એ હતો કે શું રાજ્ય સરકાર આટલી બધી યુનિવર્સિટીઓ બનાવી શકે છે અને શું આવી યુનિવર્સિટીઓ બનાવવાનો કાયદો માન્ય કાયદો છે, ખાસ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે ઉચ્ચ શિક્ષણનો વિષય સૂચિ । ની એન્ટ્રી ૬૬ હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યો હતો.અહીં એક એવો કેસ છે જ્યાં કોઈ કાયદો નથી.જો આપણે આ યોજનાને બંધારણની કલમ ૭૩ હેઠળ નીતિ નિવેદનના ઉચ્ચ સ્તર પર લઈ જઈએ તો પણ આ યોજના સ્વૈચ્છિક હોવાનું સૂચવે છે અને બંધનકર્તા નથી અને આ યોજના પોતે જ રાજ્ય સરકારને તેને સ્વીકારવા કે ન સ્વીકારવા માટે વિવેકબુદ્ધિ આપે છે.જો એમ હોય તો, અમે વર્તમાન બાબતમાં યશપાલની સુસંગતતા જોતા નથી.એકવાર આ દલીલ નિષ્ફળ જાય પછી, આપણે અગાઉ જે કેસોનો ઉલ્લેખ કર્યો છે તેનો સંદર્ભ પણ બિનજરૂરી બની જાય છે.અમારા વિચારમાં તે તમામ કેસો રાજ્ય સરકાર અને કેન્દ્ર સરકાર તરફથી શિક્ષણના વિષય પર કાયદાકીય સત્તાઓ સાથે સંબંધિત છે.વર્તમાન કિસ્સામાં અમારી પાસે વિચારણા માટે આવો કોઈ કાયદો નથી.જ્યાં યોજના પોતે રાજ્ય સરકારને વિવેકબુદ્ધિ આપે છે અને જ્યાં રાજ્ય સરકાર તે વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ યોજનાના

એક ભાગને સ્વીકારવા માટે કરે છે અને તેના સંપૂર્ણ ભાગને નહીં, તો તે યોજના દ્વારા કરવામાં આવેલા સૂચનને ન સ્વીકારવાની રાજ્ય સરકારની સત્તામાં સંપૂર્ણપણે રહેશે."

પજ. શ્રી આનંદ યાગ્નિકે ૨૨મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૨ના રોજ આર. સુરેશ વિ. સેક્રેટરી, રિટ-પિટિશન નંબર ૪૪૬૮/૨૦૧૨ ના કેસમાં મદ્રાસ હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં લગભગ સમાન મુદ્દા પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો.તે કિસ્સામાં પણ અરજદારની મદુરાઈ ખાતે લૉ કોલેજમાં ગેસ્ટ લેક્ચરર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.તેને દર મહિને મહત્તમ રૂ.૪૦૦૦ સાથે રૂ.૧૦૦/-per કલાક ચૂકવવામાં આવતો હતો, જે દર મહિને મહત્તમ રૂ.૧૦,૦૦૦/- સાથે વધારીને રૂ.૫૦૦ પ્રતિ કલાક કરવામાં આવ્યો હતો.તેમણે દર મહિને રૂ.૨૫,૦૦૦/- ની મહત્તમ રકમ સાથે રૂ.૧૦૦૦ નું માનદ્ વેતન આપવા માટે રજૂઆતને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું.પ્રતિનિધિત્વને ધ્યાનમાં લેવામાં આવતું ન હોવાથી તેમણે આદેશ સ્વરૂપમાં રિટ જારી કરવા માટેની પ્રાર્થના સાથે રિટ-અરજીને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું.મદ્રાસ હાઈકોર્ટના એક વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું: -

“૮. તે વિવાદિત નથી, કે અરજદાર લાયકાત પૂર્ણ કરે છે.કાઉન્ટરમાં એ પણ વિવાદિત નથી કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકા યુનિવર્સિટી, લો કોલેજ તેમજ સરકાર માટે પણ બંધનકર્તા છે.એકમાત્ર બચાવ એ છે કે, જે પદ સામે અરજદાર કામ કરી રહ્યો છે, તે મંજૂર કરેલું પદ નથી.કાઉન્ટરમાં પ્રતિવાદીઓનું વલણ નીચે મુજબ છે: –

“૬. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે પત્ર નં. F.૧૦-૧/૨૦૦૯ (P. S.), તારીખ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦માં જાણ કરવામાં આવી હતી કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશને નિર્ણય લીધો છે કે સહાયક પ્રોફેસરના પદ માટે લઘુત્તમ લાયકાત ધરાવતા અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોને રૂ.૧૦૦૦/-per વ્યાખ્યાન માટે દર મહિને મહત્તમ રૂ.૨૫,૦૦૦/- ચૂકવવા પડશે.આ પત્રમાં યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોની નિમણૂક માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા બહાર પાડવામાં આવી છે, જે નીચે દર્શાવેલી છે: –

૧) મહેમાન વ્યાખ્યાનોની નિમણૂક માત્ર મંજૂર થયેલા પદ સામે જ થઈ શકે છે.

૨) અતિથિ વ્યાખ્યાનકારો માટેની લાયકાત યુ. જી. સી./નિયમોમાં યુનિવર્સિટીઓ/કોલેજોના નિયમિત શિક્ષકો માટે સૂચવવામાં આવેલી લાયકાત જેવી જ હોવી જોઈએ.

૩) અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોની નિમણૂક માટેની પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત રીતે નિયુક્ત શિક્ષક જેવી જ હોવી જોઈએ.

૭. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કાયદાકીય અભ્યાસ વિભાગમાં ગેસ્ટ લેક્ચરરની કોઈ મંજૂર જગ્યા નથી અને મંજૂર થયેલા પદ સામે ગેસ્ટ લેક્ચરરની નિમણૂક કરવામાં આવતી નથી. કાયદાકીય અભ્યાસ વિભાગમાં, સરકારી કાયદાની કોલેજોમાં કાર્યરત અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોને કોઈ નિમણૂકના આદેશો જારી કરવામાં આવતા નથી અને જ્યાં સુધી શિક્ષક ભરતી બોર્ડ દ્વારા નિયમિત શિક્ષકોની નિમણૂક કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેમની સેવાઓનો ઉપયોગ કલાકદીઠ અને સંપૂર્ણપણે કામચલાઉ વ્યવસ્થા તરીકે કરવામાં આવે છે.

વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સરકારી કાયદાની કોલેજોના અતિથિ વ્યાખ્યાનકારો માટે જે લાયકાત પર ભાર મૂકવામાં આવે છે તે શિક્ષક ભરતી બોર્ડ દ્વારા પસંદ કરાયેલા અને નિમણૂક કરાયેલા નિયમિત શિક્ષકો માટે સૂચવવામાં

આવેલી લાયકાત જેવી નથી અને અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોની પસંદગી માટેની પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત રીતે નિમણૂક કરાયેલા શિક્ષકો જેવી નથી.આથી, અહીં અરજદાર યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનના ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦ના પત્ર નંબર F.૧૦-૧/૨૦૦૯ (P. S.) મુજબ તેને ચૂકવવામાં આવેલા મહેનતાણામાં વધારો કરવાની માંગમાં ન્યાયી નથી."

૯. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ ભારપૂર્વક દલીલ કરે છે કે એકવાર તે વિવાદિત ન થાય કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી માર્ગદર્શિકા યુનિવર્સિટી માટે બંધનકર્તા છે, ત્યારે પ્રતિવાદીઓ સાથે દર મહિને મહત્તમ રૂ.૨૫,૦૦૦/- (માત્ર પચીસ હજાર રૂપિયા) સાથે વ્યાખ્યાન દીઠ રૂ.૧૦૦૦-(માત્ર એક હજાર રૂપિયા) પર સન્માન ભથ્થું આપવાનો ઇનકાર કરવાનું કોઈ વાજબીપણું નથી.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે, માર્ગદર્શિકા અનુસાર દાવાને નકારી કાઢવામાં પ્રતિવાદીનો બચાવ સંપૂર્ણપણે મનસ્વી છે, આમ, ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪ દ્વારા પ્રભાવિત છે.

૧૦. વિદ્વાન વધારાના સરકારી વકીલે આ રિટ અરજીનો આ આધાર પર વિરોધ કર્યો હતો કે માર્ગદર્શિકા યુનિવર્સિટી અને સરકાર માટે બંધનકર્તા છે, પરંતુ તે માત્ર મંજૂર કરેલા પદ પર જ લાગુ થશે, અને અરજદાર દ્વારા રાખવામાં આવેલું પદ માન્ય નથી.

તેથી અરજદાર દર મહિને મહત્તમ રૂ.૨૫,૦૦૦/- (માત્ર પચીસ હજાર રૂપિયા) સાથે વ્યાખ્યાન દીઠ રૂ.૧૦૦૦-(માત્ર એક હજાર રૂપિયા) પર સન્માનનો દાવો કરવા માટે UGC માર્ગદર્શિકાનો ઉપયોગ કરવા માટે હકદાર નથી.

૧૧. વિચારણા પર, મને લાગે છે કે, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા બચાવને સ્વીકારી શકાતો નથી.

૧૨. એ સાચું છે કે, અરજદાર યુનિવર્સિટીમાં ગેસ્ટ લેક્ચરર તરીકે કામ કરે છે.આ પદ મંજૂર થાય છે કે નહીં તે જોવાનું કામ યુનિવર્સિટી અને સરકારનું છે.જે વ્યક્તિ કોઈ પદ પર ફરજ બજાવે છે, તેને કૃત્રિમ વર્ગીકરણ દ્વારા પદ સાથે જોડાયેલ માનદ વેતનથી વંચિત કરી શકાતો નથી.એકવાર તે વિવાદિત ન થઈ જાય કે યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા બહાર પાડવામાં

આવેલી માર્ગદર્શિકા યુનિવર્સિટી અને સરકાર માટે બંધનકર્તા છે, પછી મહેમાન વ્યાખ્યાનોને માનદ વેતન આપવા માટે ભલામણો લાગુ કરવી પડશે, જેઓ તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વિના ફરજો બજાવી રહ્યા છે કે તે મંજૂર કરેલું પદ છે કે નહીં કારણ કે સમાન ફરજો બજાવતી વ્યક્તિઓ સાથે માત્ર પદની અછતને કારણે ભેદભાવ કરી શકાતો નથી.

૧૩. તે પ્રતિવાદીઓએ નક્કી કરવાનું છે કે નિમણૂક મંજૂર થયેલ પદ સામે મહેમાન વ્યાખ્યાતા તરીકે છે કે નહીં. જ્યારે એકવાર અરજદારને મહેમાન વ્યાખ્યાતા તરીકે કામ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે ત્યારે, પદ સાથે જોડાયેલ માનદ વેતનને નકારી કાઢવાનું પ્રતિવાદીઓ માટે ખુલ્લું નથી.

૧૪. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે, યુ. જી. સી. ની ભલામણો હેઠળ લાભોને નકારી કાઢવાની પ્રતિવાદીઓની કાર્યવાહી મનસ્વી છે, આમ ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪ દ્વારા અસર થાય છે.

૧૫. પરિણામે, આ રિટ પિટિશનને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.એક રિટ, મેન્ડમસની પ્રકૃતિમાં, પ્રતિવાદીઓને ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૦ની યુ. જી. સી. માર્ગદર્શિકા <આઈ. ડી. ૨> (પી. એસ.) નો અમલ કરવા અને અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલા મહેમાન પ્રવચનો માટે ચૂકવવામાં આવેલા માનદ્ વેતનને <આઈ. ડી. ૩>-(માત્ર એક હજાર રૂપિયા) પ્રતિ કલાક પર, મહત્તમ <આઈ. ડી. ૧>, ૦૦૦/- (માત્ર પચીસ હજાર રૂપિયા) પ્રતિ માસને આધિન, સુધારવા માટે નિર્દેશ જારી કરવામાં આવે છે."

૫૫. શ્રી યાન્નિકે ૪ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૩ના રોજ ડૉ. પુષ્પેન્દ્ર અને અન્ય વિરૂદ્ધ બી. પી. એસ. મહિલા વિધાલય અને અન્યો (૨૦૧૧ની રિટ પિટિશન નંબર ૨૩૭૨) ના કેસમાં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો છે.

૫૬. ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશને લગભગ સમાન મુદ્દાનો સામનો કરવો પડ્યો હતો.તે કિસ્સામાં પણ અરજદારોને કોલેજમાં વિવિધ ડિગ્રી વિષયોમાં અતિથિ વ્યાખ્યાતા તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.અરજદારોએ ૫ મી ફેબ્રુઆરી,

૨૦૧૦ ના રોજ યુ. જી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સુધારેલી માર્ગદર્શિકા દ્વારા યુ. જી. સી. દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ મહેમાન વ્યાખ્યાનોને ધોરણ આપવા માટે ફરજિયાત પ્રકૃતિના રિટ માટે વિનંતી કરી હતી, જેમાં યુ. જી. સી. એ નિર્ણય લીધો હતો કે મહેમાનો/અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને સહાયક પ્રોફેસરના પદ માટે લઘુત્તમ લાયકાત રૂ.૧૦૦૦-વ્યાખ્યાન દીઠ મહત્તમ રૂ.૨૫,૦૦૦/- દર મહિને ચૂકવવી જોઈએ.રાજ્ય સરકાર તરફથી આદેશ પ્રાપ્ત થયા પછી જ મહેમાનોના પગારમાં સુધારો કરવાની વિનંતીને કોલેજ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી.

“વર્તમાન કેસમાં જે ટૂંકો પ્રશ્ન નક્કી કરવો જરૂરી છે તે એ છે કે શું અરજદારો કે જેમને પ્રતિવાદી નંબર ૧ યુનિવર્સિટી, એક સ્વાયત્ત વૈધાનિક સંસ્થા ગુપ્તા સંજય ૨૦૧૩.૧૦.૨૨ ૧૫ હેઠળ અતિથિ વ્યાખ્યાનકારો તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા:૩૪ હું આ દસ્તાવેજની ચોકસાઈ અને અખંડિતતાની પુષ્ટિ કરું છું યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨૬ હેઠળ રચાયેલ ૨૦૧૧ [૧૧] ની ઉચ્ચ અદાલત ચંદીગઢ સી. ડબલ્યુ. પી., યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨૬ હેઠળ રચાયેલ આ દસ્તાવેજની ચોકસાઈ અને અખંડિતતાની પુષ્ટિ કરું છું.યુ. જી. સી. ની

રચના યુ. જી. સી. અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬નો અધિનિયમ નંબર ૩) ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવી છે.આ કાયદો યુનિવર્સિટીઓમાં ધોરણોના સંકલન અને નિર્ધારણ માટેની જોગવાઈઓ કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો હતો.યુ. જી. સી. અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ આયોગને યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રોત્સાહન અને સંકલન માટે અને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ, પરીક્ષા અને સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યોગ્ય લાગે તેવા પગલાં લેવાની ફરજ સોંપવામાં આવી છે.આ પંચને કોઈપણ યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરવાની અને ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે આયોગ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી અથવા આયોગ દ્વારા જરૂરી માનવામાં આવે તેવી અથવા તેના કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોય તેવી ભલામણોના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવામાં આવતી કાર્યવાહી અંગે યુનિવર્સિટીઓને સલાહ આપવાની સત્તા સોંપવામાં આવી છે.યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨૬ (૧૯૫૬નો અધિનિયમ નંબર ૩) આયોગને અધિનિયમ સાથે સુસંગત નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે છે. તે શિક્ષણની તે શાખાને ધ્યાનમાં રાખીને કે જેમાં

અરજદારે સૂચનાઓ આપવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે, યુનિવર્સિટીના શિક્ષણ કર્મચારીઓમાં નિમણૂક કરવા માટે કોઈ પણ વ્યક્તિ માટે સામાન્ય રીતે જરૂરી લાયકાતોને વ્યાખ્યાયિત કરવાની આયોગને મંજૂરી આપે છે.કલમ ૨ (એફ) યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન એક્ટ અનુસાર, ગુપ્તા સંજય ૨૦૧૩.૧૦.૨૨ ૧૫:૩૪ હું આ દસ્તાવેજની ચોકસાઈ અને અખંડિતતાને પ્રમાણિત કરું છું કે ૨૦૧૧ [૧૨] "યુનિવર્સિટી" એટલે કેન્દ્રીય અધિનિયમ, પ્રાંતીય અધિનિયમ અથવા રાજ્ય અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ સ્થાપિત અથવા સમાવિષ્ટ યુનિવર્સિટી. ઉપરોક્ત જોગવાઈ સૂચવે છે કે કાયદા હેઠળ રચાયેલી યુનિવર્સિટીને યુ. જી. સી. દ્વારા નિયમો અનુસાર માન્યતા આપવી જરૂરી છે, યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૩ કેન્દ્ર સરકારને, આયોગની સલાહ પર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામું દ્વારા જાહેર કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે કે યુનિવર્સિટી સિવાયની ઉચ્ચ શિક્ષણ માટેની કોઈપણ સંસ્થા, આ અધિનિયમના હેતુ માટે યુનિવર્સિટી માનવામાં આવશે, અને આવી ઘોષણા કરવામાં આવે ત્યારે, આ અધિનિયમની તમામ જોગવાઈઓ આવી સંસ્થાને લાગુ પડશે જાણે કે તે યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૨ (એફ) ના અર્થમાં યુનિવર્સિટી હોય.

શિક્ષણ, પરીક્ષા, સંશોધન વગેરેના ધોરણો જાળવવાના હોવાથી, કાયદાની કલમ ૧૨માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, તે સંબંધિત રહેશે, તે યુનિવર્સિટી શિક્ષણના પ્રોત્સાહન અને સંકલન માટે અને યુનિવર્સિટીઓમાં શિક્ષણ, પરીક્ષા અને સંશોધનના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે યોગ્ય લાગે તેવા તમામ પગલાં લેશે.આયોગને ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે અથવા ઉપરોક્ત કાર્યોના નિર્વહન માટે આનુષંગિક અથવા અનુકૂળ હોય તેવા અન્ય કાર્યો કરવા માટે પણ અધિકૃત કરવામાં આવે છે, જે આયોગ દ્વારા સૂચવવામાં આવે અથવા જરૂરી માનવામાં આવે.આ કાયદા હેઠળ, યુજીસીને ગુપ્તા સંજય ૨૦૧૩.૧૦.૨૨ ૧૫ નિર્દિષ્ટ સત્તાઓ સાથે રોકાણ કરવામાં આવે છે:૩૪ હું કલમ ૧૨ ના વિવિધ વર્ગોમાં ૨૦૧૧ [૧૩] ના આ દસ્તાવેજની ચોકસાઈ અને અખંડિતતાને પ્રમાણિત કરું છું.આમાં યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની યુનિવર્સિટીને ભલામણ કરવાની સત્તા અને આવી ભલામણોના અમલીકરણ માટે લેવામાં આવતા પગલાંના સંદર્ભમાં સલાહ આપવાનો સમાવેશ થાય છે.યુ. જી. સી. ને ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે નિર્ધારિત અથવા તેના દ્વારા જરૂરી

માનવામાં આવે તેવા અથવા આવા કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોય તેવા અન્ય કાર્યો કરવાની સત્તાઓ પણ આપવામાં આવી છે.કાયદાની કલમ ૧૨ની કલમો (ડી) અને (જે) નો સંદર્ભ આપી શકાય છે જે નીચે મુજબ છે:—

“૧૨(ડી) કોઈપણ યુનિવર્સિટીને યુનિવર્સિટીના શિક્ષણમાં સુધારો કરવા માટે જરૂરી પગલાંની ભલામણ કરવી અને આવા ભલામણના અમલીકરણના હેતુ માટે લેવાયેલા પગલાં અંગે યુનિવર્સિટીને સલાહ આપવી;

૧૨(જે) ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણના હેતુને આગળ વધારવા માટે આયોગ દ્વારા નિર્ધારિત અથવા જરૂરી માનવામાં આવે તેવા અથવા ઉપરોક્ત કાર્યોના નિર્વહન માટે આકસ્મિક અથવા અનુકૂળ હોય તેવા અન્ય કાર્યો કરો.”.

ઉપરોક્ત કલમો યુ. જી. સી. ને નિયમો ઘડવા માટે સશક્ત બનાવવા માટે પૂરતી વ્યાપક છે.કાયદાની કલમ ૨૬ (૧) (જી) યુ. જી. સી. હેઠળ ૨૦૧૧ ના સી. ડબલ્યુ. પી. નંબર ૨૩૭૨ [૧૪] ને નિયમન કરતા ધોરણોની જાળવણી અને

યુનિવર્સિટીઓમાં કામ અને સુવિધાઓનું સંકલન કરવા માટે ચોક્કસ અને પૂરતી સત્તા પ્રદાન કરે છે.યુ. જી. સી., તેમાં નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને સમયાંતરે નિયમો ઘડતી હતી.દાખલા તરીકે, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (તેની સાથે સંલગ્ન યુનિવર્સિટીઓ અને સંસ્થાઓમાં શિક્ષકોની નિમણૂક અને કારકિર્દીમાં પ્રગતિ માટે જરૂરી લઘુત્તમ લાયકાત) નિયમો, ૨૦૦૦ માર્ચ ૨૦૦૦માં બનાવવામાં આવ્યા હતા, જેમાં ત્યારબાદ ૨૦૦૨ના નિયમો દ્વારા સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.તે પણ વિવાદિત નથી કે ૨૦૧૦ ના યુ. જી. સી. નિયમો, જે

જ્યારે વિદ્યાર્થી શિક્ષક ગુણોત્તર નિર્ધારિત ધોરણોને સંતોષતો ન હોય પરંતુ તે કોલેજ/યુનિવર્સિટીમાં ફેકલ્ટીની કુલ જગ્યાઓના ૧૦ ટકાની હદ સુધી મર્યાદિત હોય ત્યારે કરારના આધારે શિક્ષકોની નિમણૂક અગાઉ ઉદ્દેશિત કરવામાં આવી છે.જ્યાં સુધી કરારના આધારે ફેકલ્ટી સભ્યની નિમણૂક માટેની લાયકાત અને પસંદગી પ્રક્રિયાની વાત છે, ત્યાં સુધી લાયકાત અને પસંદગી પ્રક્રિયા નિયમિત નિયુક્ત વ્યાખ્યાનોને લાગુ પડે છે તેવી જ રાખવામાં આવી છે.શિક્ષકો માટે નિયત વેતન ચૂકવવા માટે કોલેજ/યુનિવર્સિટી ખુદી છે, પરંતુ શિક્ષકો અને શિક્ષકોના

હિતોનું રક્ષણ કરવા માટે, એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે કરારબદ્ધ શિક્ષકો માટે વેતન નિયમિત રીતે નિયુક્ત સહાયક પ્રોફેસરના માસિક કુલ પગારથી ઓછું ન હોવું જોઈએ અને આવી નિમણૂક શરૂઆતમાં એકથી વધુ શૈક્ષણિક સત્ર માટે થવી જોઈએ નહીં અને આવા કોઈ પણ પ્રવેશ કરનાર શિક્ષકની કામગીરીની શૈક્ષણિક કામગીરી માટે સમીક્ષા કરવી જોઈએ અને અન્ય સત્ર માટે કરારના આધારે તેની ફરીથી નિમણૂક કરવી જોઈએ. ૧૯૫૬ થી અધિનિયમ ભારતના બંધારણની ૨૦૧૧ [૧૫] અનુસૂચિની એન્ટ્રી ૬૬, લિસ્ટ I, VII CWP નંબર ૨૩૭૨ માં શોધી શકાય છે, લેક્ચરરની નિમણૂક માટે લઘુત્તમ લાયકાત અંગે UGC દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમો રાજ્ય સરકાર અને સંબંધિત યુનિવર્સિટી માટે બંધનકર્તા છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે કેટલાક ચુકાદાઓમાં યુ. જી. સી. ની યોગ્ય ભૂમિકા અને સત્તાને સ્વીકારી છે અને તેના પર વિચાર કર્યો છે. દિલ્લી યુનિવર્સિટી વિરૂદ્ધ રાજ સિંહ, ૧૯૯૪ (પૂરક) નો સંદર્ભ આપી શકાય છે. ૩ એસ. એલ. આર. ૨૧૭, અને ભારતીય સન યુનિવર્સિટી અને અન્ય વિ. ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલ ઓફ ટેકનિકલ એજ્યુકેશન અને અન્યો, એ. આઈ. આર. ૨૦૦૧ એસ. સી. ૨૮૬૧ એ અવલોકન કર્યું હતું કે યુ. જી. સી. એ

શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં શિક્ષણ અને સંશોધનના ધોરણોમાં સંકલિત વિકાસ અને સુધારણાને આકાર આપવા તેમજ આગળ વધારવામાં પ્રાધાન્યની ભૂમિકા ભજવવાની સારી રીતે લાયક છે.ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં શિક્ષણના ધોરણોના નિર્ધારણ અને જાળવણી માટે પંચની ભૂમિકા અને ફરજનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.શિક્ષણનું સારું ધોરણ જાળવવા માટે યુ. જી. સી. ની સત્તા અને ફરજને ખાનગી કોલેજોના વ્યવસ્થાપન સંગઠન વિ. ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલ ફોર ટેકનિકલ એજ્યુકેશન એન્ડ અનર્સ, ૨૦૧૩ (૬) જે. ટી. ૨૭૭ માં માન્યતા આપવામાં આવી છે, જોકે અલગ સંદર્ભમાં, ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલ ફોર ટેકનિકલ એજ્યુકેશન એક્ટ, ૧૯૮૭ હેઠળ ઓલ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલ ફોર ટેકનિકલ એજ્યુકેશનની ભૂમિકા સાથે સુસંગત છે અને એ. આઈ. સી. ટી. ઇ. ની ભૂમિકાને સલાહકાર અને ભલામણ કરનારી ગણવામાં આવી છે અને યોગ્ય કાર્યવાહી માટે યુ. જી. સી. ની સત્તાને આધિન યોગ્ય ધોરણો અને ગુણાત્મક ધોરણો જાળવવાના હેતુને ટેકો આપવા માટે ભૂમિકા રાખવામાં આવી છે.

જ્યાં સુધી યુ. જી. સી. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા પત્રોના જોડાણ પી-૫ (જોડાણ આર-૨/૩) નો સંબંધ છે, તે યુ. જી. સી. દ્વારા વહેંચવામાં આવ્યું હતું. ૨૦૧૧ ના કોઈપણ સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૩૭૨ [૧૬] યુજીસીના જાહેરનામા, નિયમન અથવા નિયમોને વ્યાખ્યાનોના પદ પર નિમણૂક અને લાયકાતના હેતુ માટે બંધનકર્તા બળ મળ્યું છે. યુ. જી. સી. વતી દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબ મુજબ, શિક્ષકના કોઈપણ પદ પર નિમણૂક માટે ઉમેદવારની યોગ્યતા અને યોગ્યતાનું મૂલ્યાંકન સંબંધિત પસંદગી સમિતિના કાર્યક્ષેત્રમાં છે. આયોગની ભલામણોનું પાલન કરવામાં યુનિવર્સિટીની નિષ્ફળતાના પરિણામો યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૧૪માં દર્શાવવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે: -

“જો કોઈ યુનિવર્સિટી કલમ ૧૨-A ની પેટા-કલમ (૫) માં ઉલ્લેખિત કોઈ કોલેજને તે પેટા-કલમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને કોઈ અભ્યાસના કોઈ પણ અભ્યાસક્રમના સંબંધમાં જોડાણ આપે છે અથવા કલમ ૧૨ અથવા કલમ ૧૩ હેઠળ કમિશન દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ ભલામણનું પાલન કરવામાં વાજબી સમયની અંદર નિષ્ફળ જાય છે, અથવા કલમ

૨૫ ની પેટા-કલમ (૨) ની કલમ (એફ) અથવા કલમ (જી) હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ નિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે, અથવા કલમ ૨૬ ની કલમ (ઈ) અથવા કલમ (એફ) અથવા કલમ (જી) હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ નિયમનું ઉલ્લંઘન કરે છે, તો કમિશન, જો કોઈ કારણ હોય તો તેને ધ્યાનમાં લીધા પછી, યુનિવર્સિટી દ્વારા બતાવેલ અથવા આવી નિષ્ફળતા અથવા ઉલ્લંઘન, કમિશનના ભંડોળમાંથી પ્રસ્તાવિત અનુદાન યુનિવર્સિટી પાસેથી રોકી શકે છે."

ત્યારબાદ યુજીસીએ યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (૨૦૧૧ના શિક્ષકો અને અન્ય શૈક્ષણિક સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૩૭૨ માટે લઘુત્તમ લાયકાત [૧૭] યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં સ્ટાફ અને ઉચ્ચ શિક્ષણમાં ધોરણોની જાળવણી માટે અન્ય પગલાં) નિયમો, ૨૦૧૦ ઘડ્યાં.કલમ ૩

ઉપરોક્ત નિયમો યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૧૪ની જોગવાઈઓ અનુસાર આયોગની ભલામણોનું પાલન કરવામાં યુનિવર્સિટીઓની નિષ્ફળતાના પરિણામો પૂરા પાડે છે, જે અહીં ઉપર પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે.પત્ર નં. F.૧૦-૧/૨૦૦૯ (P. S.) તારીખ ૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦, જોડાણ R-

૨/૩ એ જોગવાઈ કરે છે કે સહાયક પ્રોફેસરના પદ માટે લઘુત્તમ લાયકાત ધરાવતા મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોને રૂ.૧૦૦૦- વ્યાખ્યાન દીઠ મહત્તમ રૂ.૨૫૦૦૦-દર મહિને ચૂકવવા જોઈએ.ઉપરોક્ત વેતન સાથે કેટલીક સુધારેલી માર્ગદર્શિકાઓ છે જે ૧ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૦થી અમલમાં આવી છે.યુ. જી. સી. દાવો કરે છે કે ઉપરોક્ત પરિપત્ર જોકે યુ. જી. સી. નિયમનોનો ભાગ નથી પરંતુ યુનિવર્સિટીઓ જરૂરી છે અને યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં મહેમાન/અંશકાલિક શિક્ષકોની નિમણૂક અંગે ઉપરોક્ત પરિપત્રને અસર કરે તેવી અપેક્ષા છે.યુજીસી દ્વારા પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે કે જો યુનિવર્સિટી ૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦ના પરિપત્રમાં સમાવિષ્ટ શરતોનું ઉલ્લંઘન કરે છે, તો કમિશન કાયદાની કલમ ૧૪ની જોગવાઈઓ અનુસાર આવી યુનિવર્સિટી સામે કાર્યવાહી કરી શકે છે. ૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૦નો પરિપત્ર યુ. જી. સી. અધિનિયમ અને યુ. જી. સી. નિયમન ૨૦૧૦ના ઉદ્દેશો સાથે સુસંગત છે અને તે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪ હેઠળ કાયદા, પ્રમાણભૂત જોગવાઈઓ અને મૂળભૂત અધિકાર સાથે સુસંગત હોવાથી તેને કાયદો માનવામાં આવશે અને જો ભારતના બંધારણની કલમ ૧૩ (૩) (એ) ના સંદર્ભમાં જોવામાં આવે તો તેને કાયદો માનવામાં

આવશે.પ્રતિવાદી નંબર ૧ યુનિવર્સિટી દ્વારા એ વાતને નકારી નથી શકાતી કે તેની રચના ૨૦૧૧ની સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૩૭૨ [૧૮] કરવામાં આવી છે અને તેને યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશનની ભલામણ મળી છે.પરિપત્ર જોડાણ પી-૫ (જોડાણ આર-૨/૩) ને વૈધાનિક બળ મળ્યું છે અને યુ. જી. સી. અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ કોઈપણ કાર્યવાહીથી બચવા માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ યુનિવર્સિટી દ્વારા તેનો અમલ કરવો જરૂરી છે.

મેં રાજ્યના વિદ્વાન વકીલની દલીલ પર વિચાર કર્યો છે કે જે અરજદારોએ ઓછું વેતન સ્વીકાર્યું હોય તેમને વધુ વેતનનો દાવો કરવા માટે રોકી દેવામાં આવશે, પરંતુ મને એવું કોઈ બળ દેખાતું નથી કારણ કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ યુનિવર્સિટીની માન્યતા તેને યુ. જી. સી. દ્વારા બનાવેલા નિયમોનું પાલન કરવા માટે બંધનકર્તા બનાવે છે. આયોગની કોઈપણ ભલામણોનું પાલન કરવામાં યુનિવર્સિટી નિષ્ફળ જાય તો આયોગ આયોગના ભંડોળમાંથી પ્રસ્તાવિત અનુદાનને રોકી શકે છે.યુનિવર્સિટીએ જાહેરાત જોડાણ આર-૧/૧ અનુસાર મહેમાન ફેકલ્ટી તરીકે અરજદારોની નિમણૂકને મંજૂરી આપી હોવાથી, યુનિવર્સિટીને યુ.

જી. સી. દ્વારા ભલામણ કરાયેલ વેતન ચૂકવવાની મંજૂરી નથી.
દૈનિક ભાસ્કર અખબારમાં ૧૭ જૂન, ૨૦૧૦ના રોજ બહાર
પાડવામાં આવેલ જાહેરાત જોડાણ આર/૧/૧ દર્શાવે છે કે યુ.
જી. સી. ના ધોરણો અનુસાર લાયકાત ધરાવતા વિવિધ
વિષયોમાં અતિથિ વ્યાખ્યાનકારો તરીકે નિમણૂક કરવા માટે રસ
ધરાવતા હોદ્દેદારોને એવી છાપ આપવા માટે આમંત્રિત કરવામાં
આવ્યા હતા કે લાયકાત, લાયકાત અને યોગ્યતા સંબંધિત યુ.
જી. સી. ના ધોરણો
પગારની જાણ નોકરીદાતા અને કર્મચારીને થતી હતી.

યુનિવર્સિટી એ કાયદા એટલે કે યુ. જી. સી. અધિનિયમ હેઠળ
રચાયેલા પંચની દેખરેખ હેઠળ કાર્યરત વૈધાનિક સત્તા હોવાથી
અને તે નિયમો દ્વારા સંચાલિત છે અને યુ. જી. સી.
અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ દંડાત્મક કાર્યવાહીથી પોતાને
બચાવવા માટે ૨૦૧૧ની સી. ડબલ્યુ. પી. નંબર ૨૩૭૨ [૧૯]
ની ભલામણો અને નિયમોનું પાલન કરવા માટે બંધાયેલી
હોવાથી, એવું માનવામાં આવશે કે અરજદારોની ગેસ્ટ ફેકલ્ટી
લેક્ચરર તરીકેની નિમણૂક એ કાયદા હેઠળ કરવામાં આવેલ કાર્ય
છે અને તેને કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત હોવાનું

માનવામાં આવે છે અને તે વાજબી હોવાની અપેક્ષા છે.એવી કેટલીક ધારણાઓ છે જે એવા તારણો અથવા દરખાસ્તો છે જે કાયદાની તેમની બળ અથવા કૃત્રિમ અસર મેળવે છે અને જ્યારે કડક નિયમો અને નિયમો દ્વારા બંધાયેલ વૈધાનિક સંસ્થા દ્વારા કોઈ કાર્ય કરવામાં આવે ત્યારે તે દોરવું આવશ્યક છે, કરવામાં આવેલ કાર્યને નિયમો અને નિયમો અનુસાર કાનૂની કાર્ય માનવામાં આવશે અને કાનૂની જવાબદારીને પૂર્ણ કરવા માટે જરૂરી તેની જવાબદારીને નકારી કાઢવા માટે વૈધાનિક અધિકારીને રોકવાની અસર હશે.વિધાનસભાના કાયદા સામે કોઈ અવરોધ ન હોઈ શકે.અમુક શરતોને આધિન યુ. જી. સી. ના નિયમો હેઠળ અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોની ફેકલ્ટીની નિમણૂકને મંજૂરી છે.જ્યારે કોઈ સંસ્થા દ્વારા પસંદગી કરવામાં આવે છે ત્યારે એવું માનવામાં આવશે કે તમામ જરૂરી શરતો અને જરૂરિયાતો પૂર્ણ થઈ છે.પ્રતિવાદી યુનિવર્સિટીનું વલણ કે અરજદારો કરેલા કામ માટે ઓછા વેતન મેળવવા માટે સંમત થયા હોવાથી તેઓ તેને પડકારવા માટે બાકાત છે, તે પાયાવિહોળું છે.અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોને વ્યાખ્યાન દીઠ રૂ.૧૦૦૦ ચૂકવવાની યુનિવર્સિટીની વૈધાનિક જવાબદારી છે.અલ્પ નાણાં માટે કામ કરવાનો કરાર કરાર અધિનિયમની

કલમ ૨૩ હેઠળ અસંવેદનશીલ હશે અને વ્યાખ્યાનોને તેમના કાનૂની અધિકારોનો અમલ કરતા અટકાવશે નહીં.

યુ. જી. સી. ના નિયમો પ્રતિવાદી નંબર ૧ યુનિવર્સિટી માટે બંધનકર્તા છે.૨૦૧૧ના જાહેરાત જોડાણ સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૩૭૨ [૨૦] આર-૧/૧ના આધારે કરવામાં આવેલી નિમણૂક યુજીસીના ધોરણો દ્વારા નિર્ધારિત લાયકાતના આધારે જાહેરાત અનુસાર કરવામાં આવેલી પસંદગી માનવામાં આવશે.અરજદારોને દર મહિને મહત્તમ રૂ.૨૫૦૦૦ સુધી વ્યાખ્યાન દીઠ રૂ.૧૦૦૦ ચૂકવવાના તેમના અધિકારથી વંચિત કરી શકાતા નથી.અરજદારોની સેવાઓનો લાભ લીધા પછી, તેઓ કાયદેસર રીતે હકદાર છે તે વેતનથી વંચિત રહી શકતા નથી.અરજદારોની પાત્રતા, ક્ષમતા અને યોગ્યતાઓ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યા વિના એ અવલોકન કરવું પૂરતું છે કે યુ. જી. સી. ની ભલામણો હેઠળ યુનિવર્સિટી હેઠળ સંચાલિત કોલેજમાં મહેમાન/પાર્ટ ટાઇમ શિક્ષકોની ફરજો બજાવ્યા પછી, અરજદારોને નાણાકીય લાભોથી વંચિત કરી શકાતા નથી જે શિક્ષકો અને શિક્ષકોના શિક્ષણના ધોરણો જાળવવા માટે અનિવાર્ય છે.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.અરજદારોને મહત્તમ રૂ.૧૫૦૦૦-કપાને આધિન કલાક દીઠ રૂ.૩૦૦ સૂચવતા આદેશ જોડાણ P-૭ને ગેરકાયદેસર, ગેરવાજબી અને ભેદભાવપૂર્ણ જાહેર કરવામાં આવે છે.પ્રતિવાદીઓને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ અરજદારો અથવા પ્રતિવાદીઓના અન્ય કાનૂની અધિકારો પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના તેમની નિમણૂકની તારીખથી દર મહિને મહત્તમ રૂ.૨૫૦૦૦ ને આધિન-વ્યાખ્યાન દીઠ રૂ.૧૦૦૦ ના દરે મહેનતાણું આપે.અરજદારોને પ્રતિવાદી નંબર ૧ યુનિવર્સિટી દ્વારા ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની અંદર બાકી રકમ ચૂકવવામાં આવશે, જેમાં નાણાકીય સહાય/અનુદાન પ્રદાન કરવા માટે જવાબદાર કોઈપણ રાજ્ય સત્તામંડળો પાસેથી વધારાના બોજનો દાવો કરવાની સ્વતંત્રતા હશે."

૫૭. હું ઉપર ઉલ્લેખિત બે ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે આદરપૂર્વક સંમત છું.

૫૮. આ મુદ્દાને અલગ દ્રષ્ટિકોણથી જોઈ શકાય છે.કર્મચારીઓના બે વર્ગો વચ્ચેના પગારમાં અસમાનતા વિશે મેં પહેલેથી જ ચર્ચા કરી

છે.અંશકાલિક લેક્ચરરને યોગ્ય પગાર એ સુનિશ્ચિત કરશે કે આવા અંશકાલિક લેક્ચરર નિષ્ઠાપૂર્વક અને સમર્પિત રીતે કામ કરશે.જો કોઈ અંશકાલિક લેક્ચરર પગાર ધોરણમાં પ્રચંડ અસમાનતાને ધ્યાનમાં રાખીને હૃદયસ્પર્શી કામ કરે છે, તો તેની સીધી અસર તેના પ્રદર્શન એટલે કે શિક્ષણની ગુણવત્તા પર પડશે.તેથી, યુ. જી. સી. દ્વારા અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો માટે જે ભલામણ કરવામાં આવી છે તે સરકાર માટે બંધનકર્તા ન હોવા છતાં શિક્ષકો અને શિક્ષકોના શિક્ષણના ધોરણો જાળવવા માટે ખૂબ જ જરૂરી છે.

૫૯. નાણાકીય અસરોના સંદર્ભમાં આગ્રહ કરાયેલ સામાન્ય આધાર પણ વિચારણા માટે યોગ્ય નથી.રાજ્ય સરકાર વતી મારી સમક્ષ એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આ અદાલતે કોઈ પણ નિર્ણય પર પહોંચતા પહેલા વ્યવહારૂ. અનુભવ અને તથ્યાત્મક સંદર્ભોને લાગુ કરીને આ બાબતને વિવિધ ખૂણામાંથી ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, રાજ્ય સરકાર ઈચ્છે છે કે કોર્ટ આ પ્રકારની બાબતોમાં વ્યવહારિક અભિગમ અપનાવે.હું ત્યાં પણ મારી સંમતિ નોંધવામાં અસમર્થ છું.વ્યવહારૂ. અર્થ એ નથી કે સમાજના નબળા

વર્ગોના કાયદેસર દાવાઓથી વંચિત રહેવું.જો હું આદર સાથે કહું તો રજૂઆતો સંપૂર્ણપણે ખોટી છે અને તેના પર વધુ ચર્ચાની જરૂર નથી.

૬૦. હું ઓલ ઇન્ડિયા જજ્જસ એસોસિએશન વિરૂદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એ. આઈ. આર. ૧૯૯૩ એસ. સી. ૨૪૯૩ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોને પણ લાભ સાથે ટાંકી શકું છું.

“સંબંધિત નિર્દેશો દ્વારા લાદવામાં આવી શકે તેવા નાણાકીય બોજને લગતી દલીલ પણ એટલી જ ખોટી છે.પ્રથમ, અદાલતો સમયાંતરે એવા નિર્ણયો આપે છે કે જે નાણાકીય અસરો ધરાવે છે અને સરકાર આવા નિર્ણયોને અનુસરીને વારંવાર તેના ખિસ્સામાંથી રાહત મેળવવા માટે બંધાયેલી છે.બીજું, જ્યારે ફરજો ફરજિયાત હોય છે, ત્યારે કોઈ ફરિયાદ સાંભળી શકાતી નથી કે તેઓ નાણાકીય બોજ મૂકે છે.ત્રીજું, અન્ય યોજના અને બિન-યોજના ખર્ચની સરખામણીમાં, આપણે જોઈએ છીએ કે ઉપરોક્ત નિર્દેશોને કારણે થતો નાણાકીય બોજ નજીવી છે.આપણે વિચારવું જોઈતું હતું કે ફરજિયાત ફરજોના નિર્વહનનો વિરોધ કરવા માટે આવી અરજી કરવામાં આવી ન હતી.તમામ

રાજ્યોના સંસાધનો એકસમાન નથી તેવી દલીલને પણ આ જ કારણોસર નકારી કાઢવી પડશે.આ નિર્દેશો ન્યાયના યોગ્ય વહીવટ માટે ઓછામાં ઓછી જરૂરી સેવાની શરતો અને સુવિધાઓ સૂચવે છે.અમારું માનવું છે કે ન્યાયની ગુણવત્તા અને તેનું સંચાલન કરવા માટે નિયુક્ત વ્યક્તિઓની ક્ષમતા અલગ-અલગ રાજ્યોમાં અલગ-અલગ શ્રેણીની નથી.આવી દલીલો વર્તમાન કેસમાં સામેલ મુદ્દાઓ માટે અયોગ્ય છે."

૬૧. છેલ્લો પ્રશ્ન જે મારે ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે તે છે અંતિમ રાહત.

૬૨. નિયમોમાં ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકોના કિસ્સામાં તેઓ પ્રમાણ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભોના આધારે અડધી/પ્રમાણસર રકમ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.જોડાણ જેવા જ નિયમનમાં યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા સંબોધવામાં આવેલ એક ચોક્કસ પત્ર છે જે નીચે મુજબ છે: -

"નંબર F-૨-૯/૯૭ (P. S.) તારીખ:૧૭ એપ્રિલ,) ૧૯૯૯

રજિસ્ટ્રારે

પેટા:મહેમાન/પાર્ટ ટાઇમને ચૂકવવામાં આવતા માનદ્ વેતનમાં
સુધારો
યુનિવર્સિટીઓ અને કોલેજોમાં શિક્ષક-સંબંધિત.

સર/મેડમ,

યુ. જી. સી. ના પરિપત્ર નં. ઉપરોક્ત વિષય પર F.૧૫-૭/૮૮
(CPP) તારીખ ૧૪.૦૩.૧૯૯૮.ઠું તમને જાણ કરું છું કે પંચે નિર્ણય
લીધો છે કે દર મહિને માનદ્ વેતન ચૂકવવાને બદલે યુનિવર્સિટીઓ
અને કોલેજોમાં મહેમાન/શિક્ષકને વ્યાખ્યાન દીઠ @રૂ.૧૫૦-પગાર
ચૂકવી શકાય છે.જો કે, તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ ભાગ-
સમયના શિક્ષકોને લાગુ પડશે નહીં, જેમની નિમણૂક પેરા ૧૨ માં
આપેલા નિયમો અને શરતો પર કરવામાં આવે છે.૦ યુનિવર્સિટી

ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા ૨૪ ડિસેમ્બર, ૧૯૯૮ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરનામું."

૬૩. એવું લાગે છે કે તે સમયે અસ્તિત્વમાં રહેલી વ્યવસ્થામાં ત્રણ પ્રકારની નિમણૂકો કરવામાં આવતી હતી: -

- (૧) કાયમી પૂર્ણ-સમયની નિમણૂક
- (૨) કાયમી અંશકાલિક નિમણૂક
- (૩) અતિથિ વ્યાખ્યાનકારો/શિક્ષકો

૬૪. તે સ્પષ્ટ છે કે કલમ ૧૨ હેઠળ સંચાલિત કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકો વચ્ચે તફાવત છે અને તેઓ પૂર્ણ-સમયના શિક્ષકના પગારની ચૂકવણી માટે હકદાર છે, જ્યારે પછીના કિસ્સામાં તેમને રૂ.૧૫૦/lecture નું માનદ્ વેતન ચૂકવવાનું છે.

૬૫. એવું લાગે છે કે ત્યારબાદ યુજીસીએ અગાઉના પરિપત્રને ચાલુ રાખીને ૨૧/૦૩/૨૦૦૦ તારીખનો બીજો પરિપત્ર બહાર પાડ્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તે પાર્ટ-ટાઇમ શિક્ષકોની અલગ કેડરની

તરફેલામાં નથી અને પંચે નિર્ણય લીધો હતો કે કોઈ નવા પાર્ટ-ટાઈમ શિક્ષકોની નિમણૂક કરવામાં આવશે નહીં અને જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં વ્યાખ્યાન દીઠ ગેસ્ટ ફેકલ્ટીની નિમણૂક કરી શકાય છે. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પંચે મહેમાન શિક્ષકો માટે વ્યાખ્યાન દીઠ માનદ રકમ રૂ. ૧૫૦ થી વધારવાનો નિર્ણય લીધો છે. અન્ય સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા આ રકમ દર મહિને રૂ. ૩૦૦૦ ની ટોચમર્યાદા સાથે વ્યાખ્યાન દીઠ રૂ. ૨૫૦ સુધી વધારવામાં આવી હતી. ૦૫/૦૮/૨૦૦૧ તારીખના અનુગામી સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે અતિથિ વ્યાખ્યાનકારોના સંદર્ભમાં ટોચમર્યાદા રૂ. ૫૦૦૦/month હોવી જોઈએ.

૬૬. એવું લાગે છે કે છઠ્ઠી પગાર સમીક્ષા સમિતિએ અતિથિ શિક્ષકોના હાલના માનદ વેતનમાં સુધારો કરવાની વિચારણા કરી હતી અને ધોરણમાં સુધારો કરવાની ભલામણ કરી હતી. તેના સંદર્ભમાં યુજીસીએ મહેમાન/પાર્ટ ટાઈમ શિક્ષકોની નિમણૂકની યોજના માટે સુધારેલી માર્ગદર્શિકા બહાર પાડી હતી, જેના દ્વારા તેમણે નિર્દેશ આપ્યો હતો કે તેમને દર મહિને મહત્તમ રૂ. ૧૦૦૦/lecture થી રૂ. ૨૫,૦૦૦ ચૂકવવામાં આવે. ત્યારબાદ યુજીસીએ યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન (શિક્ષકો અને અન્ય શિક્ષણની નિમણૂક માટે લઘુત્તમ

લાયકાત) નિયમો, ૨૦૧૦ની રચના કરી હતી, જે ૧૮.૦૯.૨૦૧૦ થી અમલમાં આવી હતી.તેના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં યુજીસીએ તેની કલમ ૧૩ નો ઉલ્લેખ કર્યો છે જે કરારના આધારે નિમણૂકની જોગવાઈ કરે છે અને સૂચવે છે કે કરારના શિક્ષકોનો નિશ્ચિત પગાર નિયમિત રીતે નિયુક્ત સહાયક પ્રોફેસરના માસિક કુલ પગારથી ઓછો ન હોવો જોઈએ.

૬૭. રાજ્ય સરકારે ૭ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૩ના રોજ સંયુક્ત નિયામક દ્વારા દાખલ કરેલા સોગંદનામામાં જણાવ્યું છે કે અરજદારોની પસંદગી અને નિમણૂક યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ કમિશન દ્વારા નિર્ધારિત યોજના અનુસાર પાર્ટ ટાઇમ લેક્ચરરના પદ માટે પસંદગી પ્રક્રિયા દ્વારા કરવામાં આવી હતી.વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈ પણ નવા પાર્ટ ટાઇમ લેક્ચરરની નિમણૂક ન કરવાના યુ. જી. સી. ના નિર્ણયને અનુસરીને, પાર્ટ ટાઇમ લેક્ચરર તરીકે નિમણૂક આપવાની પદ્ધતિને દૂર કરવામાં આવી છે.અરજદારો તેમજ રાજ્ય સરકારનો કેસ છે કે ૧૯૯૮ પછી અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો તરીકે કોઈ નિમણૂક કરવામાં આવી નથી અને તમામ અરજદારોની નિમણૂક ૧૯૯૮માં અથવા તે પહેલાં કરવામાં આવી હતી.અંશકાલિક વ્યાખ્યાનો દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતા સમાન પ્રકારના કામ અંગે રાજ્ય સરકાર ચોક્કસ દલીલનો

વિરોધ કરી શકી નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારો તેમની અંશકાલિક જગ્યાઓને પૂર્ણ-સમયની જગ્યાઓમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે હકદાર નથી.સરકારી ઠરાવો પર રિલાયન્સ મૂકવામાં આવ્યું છે, જે હેઠળ પ્રાધ્યાપક સહાયકની ભરતીની પ્રક્રિયામાં અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને મહત્વ આપવામાં આવ્યું હતું.

૬૮. અરજદારોએ તેમના હોદ્દાઓને પાર્ટ ટાઈમમાંથી ફુલ ટાઈમમાં રૂપાંતરિત કરવાની વિનંતી કરી નથી.તેમની ફરિયાદ તેમને આપવામાં આવતા પગાર ધોરણ સામે છે જે પૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનોને આપવામાં આવતા પગાર ધોરણ સાથે સુસંગત નથી.તેઓએ પ્રાર્થના કરી છે કે યુ. જી. સી. ના નિયમો અનુસાર તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા વ્યાખ્યાનોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં રાખીને તેમનો પગાર સંપૂર્ણ સમયના શિક્ષકોના પ્રમાણસર હોય.

૬૯. યુ. જી. સી. દ્વારા સમયાંતરે ઘડવામાં આવેલા નિયમોનું વ્યાપક વાંચન કર્યા પછી, આ અદાલતને જાણવા મળ્યું છે કે યુ. જી. સી. એ કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકોના કેડરને માન્યતા આપી હતી અને જોગવાઈ કરી હતી કે તેઓ પ્રમાણ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય કોઈપણ સ્વીકાર્ય લાભોના આધારે

અડધી/પ્રમાણસર રકમ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.એકવાર રાજ્ય સરકાર સ્વીકારે કે પાર્ટ ટાઇમ લેક્ચરરની નિમણૂક યુ. જી. સી. દ્વારા સમયાંતરે ઘડવામાં આવેલી યોજના અનુસાર કરવામાં આવી છે, તે વ્યક્તિઓ કે જેમની નિમણૂક ૨૧/૦૩/૨૦૦૦ પહેલાં પાર્ટ ટાઇમ લેક્ચરર તરીકે કરવામાં આવી છે, તેથી તે તારીખે જાહેરનામાના કલમ ૧૨.૦૦ માં આપેલા પગાર ધોરણ માટે હકદાર રહેશે.પ્રતિવાદી વતી દલીલ કે ત્યારબાદ યુ. જી. સી. એ સમયાંતરે ટોચમર્યાદા સાથે માનદ્ વેતનની જોગવાઈ કરી છે અને તેની શરતોમાં અરજદારો પ્રમાણસર સ્કેલના લાભનો દાવો કરી શકે છે તે સ્વીકારી શકાતી નથી.યુ. જી. સી. દ્વારા આપવામાં આવતું માનદ્ વેતન મહેમાન વ્યાખ્યાતા નામની નિમણૂકો માટે અલગ કેડર માટે હતું.યુ. જી. સી. ના પત્રમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે માનદ વેતનમાં સુધારો કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકોના વર્ગને લાગુ પડશે નહીં જેઓ કલમ ૧૨ દ્વારા સંચાલિત રહેશે.પરિણામે કાયમી અંશકાલિક શિક્ષકના વર્ગને માનદ વેતનમાં ભાવિ સુધારા લાગુ કરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થશે નહીં.એ પણ નોંધવું જોઈએ કે સરકારી ઠરાવ તારીખ ૧૭/૦૧/૨૦૧૨ અનુસાર કાયમી અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને ચૂકવવામાં આવતો હાલનો પગાર UGC દ્વારા નિર્ધારિત લઘુત્તમ માનદ્ વેતન સાથે સુસંગત નથી. તેથી ૧૭/૦૧/૨૦૧૨ તારીખનો સરકારી ઠરાવ યુ. જી. સી. દ્વારા

સમયાંતરે ઘડવામાં આવેલા નિયમો સાથે સુસંગત નથી.સરકારે યુ. જી. સી. દ્વારા ઘડવામાં આવેલા નિયમોને સ્વીકારી લીધા પછી અને પૂર્ણ સમયના વ્યાખ્યાનોના સંદર્ભમાં ભલામણો લાગુ કર્યા પછી, યુ. જી. સી. ના નિયમોમાં અંશકાલિક વ્યાખ્યાનોને આપવામાં આવેલા સમાન હકને નકારવો જોઈએ નહીં."

૬. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અરજીને એ હદ સુધી મંજૂરી આપવામાં આવી છે કે અનુક્રમે ૧૭.૦૧.૨૦૧૨ અને ૩૦.૦૫.૨૦૧૫ ના સરકારી ઠરાવો રદ કરવામાં આવે અને રદ કરવામાં આવે.સરકારને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે જેઓ ૨૧/૦૩/૧૯૯૯ પહેલા કાયમી અંશકાલિક શિક્ષક તરીકે નિયુક્ત થયા હતા તેમને પ્રમાણ અને પ્રમાણસર વૃદ્ધિ, મોંઘવારી ભથ્થું અને અન્ય સ્વીકાર્ય લાભોના આધારે પગારની પ્રમાણસર રકમનો લાભ આપવામાં આવે. જે વ્યક્તિઓની યુ. જી. સી. ના અનુગામી પરિપત્રો હેઠળ અતિથિ વ્યાખ્યાનકારો/અંશકાલિક શિક્ષકો તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી તેઓ સમયાંતરે સુધારેલા તારિખ ૨૧/૦૩/૧૯૯૯ ના પરિપત્ર હેઠળ યુ. જી. સી. દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ માનદ્ વેતનનો લાભ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે.

૭. જો કે, તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ આદેશ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નંબર ૧૦૨૪૦ ઓફ ૨૦૧૨ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નંબર ૩૬૯ ઓફ ૨૦૧૬ ના પરિણામને આધિન અમલ કરવામાં આવ્યો.

૮. તે મુજબ નિયમને સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

(સંદીપ એન. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

દિવાર શુક્લા

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.